

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra speciální zootechniky

Jezdecká turistika na Vysočině

Bakalářská práce

Autor práce: Michaela Maděrová

Vedoucí práce: Ing. Jana Doležalová, Ph.D.

© 2016 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Jezdecká turistika na Vysočině" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janě Doležalové, Ph.D., vedoucí bakalářské práce, za odborné vedení, pomoc a trpělivost, díky níž jsem práci mohla vypracovat.

Jezdecká turistika na Vysočině

Souhrn

Turistika na koni ideálně kombinuje zdravě trávený čas, pobyt v přírodě, ochranu životního prostředí a vztah ke zvířatům. V poslední době tato zajímavá aktivita získává na oblibě. Přináší jak pohyb, tak i zážitky z přírodních, kulturních a historických zajímavostí typických pro jednotlivé regiony. Svými rozsáhlými možnostmi umožňuje rozvoj cestovního ruchu.

Jezdecká turistika spadá pod 'měkkou formu' tzv. venkovské turistiky zeleného cestovního ruchu. Hlavní oblastí zájmu v této části byly jezdecké stezky a jezdecké stanice. Značení jezdeckých stezek je jednotné v celé České republice a spadá pod Klub českých turistů. Značkou je bílý čtverec 10 x 10 cm s barevným kruhem uprostřed. Barva kruhu odpovídá úrovni stezky. Jezdecké stanice jsou taková místa, která poskytují přenocování pro koně a jejich jezdce. Podle nabízeného sortimentu i dalších služeb se rozdělují do třech úrovní.

Další část práce obsahuje vývoj jezdecké turistiky a současný stav jezdeckých stezek v České republice. Uveden je také přehled jezdecké turistiky ve zvolených zahraničních státech.

Poslední část je zaměřena na Kraj Vysočina. Je zde příjemně členitá krajina, malebná příroda a jedno z nejčistších životních prostředí v republice. Nechybí zde ani chráněná území, která nabízejí naučné stezky. Kraj se nachází v mírně teplé podnebné oblasti, vystřídají se zde všechna čtyři roční období. Co nabídnout má také cestovní ruch. Nejvíce je rozšířená cykloturistika a lyžování, možnosti tu jsou pro vodáky či horolezce a rozvíjí se zde i agroturistika. Na své si jistě přijdou milovníci kultury a historie.

V současnosti má Kraj Vysočina také fungující síť jezdeckých stezek o celkové délce přes 860 km a 150 certifikovaných stanic. Důležitost a rozmach jezdecké turistiky si uvědomuje i vedení kraje a pracuje na zdokonalování jejího zapojení do cestovního ruchu. Stezky tohoto regionu jsou poměrně dobře napojeny na stezky sousedících krajů. Nechybí ani trasy vedoucí do zahraničí.

Klíčová slova: jezdecká turistika, Kraj Vysočina, kůň, jezdecké stezky, jezdecké stanice

Equestrian tourism in Vysočina region

Summary

Equestrian tourism is the perfect combination of time spent healthily, outdoor activities, environmental protection and creating friendships with animals. Recently, this interesting activity is becoming popular. It contains a movement component and experiences of natural, cultural and historical attractions which are typical for different regions. It has many options so it allows the development of tourism.

Equestrian tourism belongs to a 'soft form' of country tourism in green tourism. The main areas of interest in this part are horse trails and riding stations. Marking of horse trails is uniform for the whole Czech Republic and it is performed by the Club of Czech Tourists. Tag is a white square 10 x 10 cm with the colour wheel in the middle. The colour of the wheel corresponds with the level of the trail. Riding stations are places which provide overnight accommodation for horses and their riders. These stations are divided into three levels, according to the offered range of services.

Another part of this thesis includes the development of equestrian tourism and the current status of horse trails in the Czech Republic. There is also declared an overview of equestrian tourism in some foreign countries.

The last part is focused on Vysočina Region. There are pleasantly rugged landscape, beautiful nature and one of the cleanest environments in the Czech Republic. There are also protected areas which offer education trails. This region is located in a moderately warm climate with all four seasons. Tourism is also varied. The most widespread are biking and skiing and there are opportunities for canoeing, mountain climbing or agrotourism. Lovers of culture and history can also apply their interest.

At present, the Vysočina Region has well-functioning network of horse trails with a total length over 860 km and 150 certified riding stations. Regional management realize the importance of the equestrian tourism and they work on improving its involvement in tourism. The horse trails in this region are quite well connected to trails of neighbouring counties. There are horse trails leading to abroad, too.

Keywords: equestrian tourism, Vysočina region, horse, horse trails, riding stations

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíl práce	8
3	Přehled literatury	9
3.1	Jezdecká turistika	9
3.1.1	Zařazení jezdecké turistiky v cestovním ruchu	10
3.1.1.1	Doprovodné programy venkovské turistiky	11
3.1.1.2	Produkty venkovské turistiky	11
3.1.2	Formy jezdecké turistiky	12
3.2	Jezdecké stezky	14
3.2.1	Metodika značení jezdeckých stezek	15
3.2.2	Pravidla jezdeckých stezek	16
3.2.3	Výhody jezdeckých stezek	18
3.2.4	Rizika jezdeckých stezek	19
3.3	Jezdecké stanice	19
3.4	Vhodný kůň pro jezdeckou turistiku	22
3.5	Jezdecká turistika v České republice	23
3.5.1	Rozvoj jezdecké turistiky v České republice	23
3.5.2	Jezdecká turistika v různých částech České republiky	24
3.6	Jezdecká turistika ve světě	28
3.7	Jezdecká turistika v kraji Vysočina	32
3.7.1	Charakteristika kraje Vysočina	32
3.7.1.1	Poloha a vymezení kraje	32
3.7.1.2	Charakteristika krajiny	32
3.7.1.3	Příroda a chráněná území	33
3.7.1.4	Podnebí	35
3.7.1.5	Turistika v kraji	36
3.7.2	Vývoj jezdecké turistiky v kraji Vysočina	37
3.7.3	Jezdecké stanice v kraji Vysočina	39
4	Závěr	41
5	Seznam literatury	42
6	Přílohy	51

1 Úvod

Jezdecká turistika představuje ideální kombinaci zdravě tráveného volného času, pobytu v přírodě, ochrany životního prostředí a budování vztahu ke zvířatům. Je zajímavou, a s postupujícím časem také velmi vyhledávanou aktivitou, čímž umožňuje rozvoj cestovního ruchu. Mimo pohybové aktivity přináší i zážitky z cesty krajinou, navštívených památek a dalších zajímavostí typických pro jednotlivé regiony.

Jezdecká turistika sice zřejmě nikdy nebude tak rozšířená, jako je třeba cykloturistika (ani k tomu není určena - slouží spíše pro menší skupinky jezdců), přesto je pro lidi čím dál více atraktivní - představuje totiž nevšední zážitky. I když nemá tato oblast turistiky v České republice takovou tradici jako třeba v ostatních zemích, za poměrně krátkou dobu se zde rozšířila a v posledních letech se stala aktuálním tématem koňského světa.

S intenzivním mapováním situace stavu jezdecké turistiky u nás se začalo v roce 2004 na popud Jihočeského kraje. Začalo se pracovat na systému stezek a stanic pro turistiku na koni a na vytváření podmínek pro její rozvoj. Teď už je v celé republice funkční síť mnoha stovek jezdeckých stezek, tvoří se stezky nové a rozvíjí se ty stávající. Jednotlivé trasy propojují registrované stanice, nebo se kolem takových stanic vytváří jezdecké okruhy.

Zájem o putování v sedle roste. Majitelé koní dostávají možnost prozkoumat nová místa, turisté mohou navštívit místa oblíbená nebo úplně nová netradičním způsobem. Vytvořením stezek majitelé soukromých pozemků a chráněné oblasti regulují pohyb koní a regiony rozšiřují nabídku svého cestovního ruchu. V souvislosti s jejich rozvojem a poměrně kvalitním prováděním u nás vzrostl také zájem ze strany zahraničí. V současnosti tak stezky propojují nejen kraje České republiky mezi sebou, ale propojují i naše stezky se zahraničními trasami.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou jezdecké turistiky obecně a také její podrobnou charakteristikou ve sledované oblasti - Kraji Vysočina. Zabývá se popisem kraje v souvislosti s jízdou na koni, a tím tak jeho vhodností pro jezdeckou turistiku.

2 Cíl práce

Cílem této práce je popsat veškeré aspekty týkající se jezdecké turistiky a její zařazení do Kraje Vysočina. Práce se bude zaměřovat především na jezdecké stezky, stanice a koně vhodné k využívání v jezdecké turistice. Také bude popisovat vývoj jezdecké turistiky v České republice a současnou situaci v jejích jednotlivých oblastech. Součástí práce také bude přehled sledované problematiky v zahraničí.

3 Přehled literatury

3.1 Jezdecká turistika

V dřívějších dobách byla spolupráce s koňmi každodenní záležitostí. Koně hráli významnou roli při obdělávání polí, pomáhali při stahování dřeva z lesů, sloužili jako dopravní prostředek. S nástupem technologie však byli koně nahrazeni a stali se spíše raritou. Jezdectví se pak provozovalo většinou jen ve sportovně zaměřených oddílech nebo při hřebčinech a velkých chovatelských podnicích (Andrlová, 2008).

V současné přemodernizované době, kdy je všude spousta technologií, se lidé snaží svůj volný čas trávit aktivně a venku. Tím se dostáváme opět ke koním, kteří si začínají znovu budovat své místo ve společnosti. A jezdecká turistika je pro lidi velmi atraktivní záležitostí. Důkazem zvýšeného zájmu o hipoturistiku je rozvoj a zmapování jezdeckých stezek a koňských stanic po celém území naší republiky včetně postupně se rozvíjející zahraniční spolupráce. Lidé si také platí za pobyty na venkově, jen aby viděli, jak se kůň využíval před tím, než ho nahradili stroje. Sportovní využití koně přetrvává stále a dnes je jednou z nejdůležitějších částí koňského života. V cestovním ruchu má koňský sport velkou váhu, protože akce jako např. dostihy a další soutěže jsou velkým lákadlem a přivedou tak turisty do míst jejich konání (Andrlová, 2008).

Spojení 'jezdecká turistika' se začalo používat v roce 1950 v Evropě, a to zejména ve Francii. Bylo to v době, kdy stroje začali nahrazovat zvířecí sílu. Od té doby se z příjemné aktivity stala jezdecká turistika možností, jak zviditelnit a propagovat jízdu na koni. V průběhu čtyřiceti let, kdy se společnost čím dál více začala věnovat svému volnému času, se i jezdecká turistika rozvinula. Z okrajové a ne moc promyšlené činnosti se tak stala vynikajícím prostředkem zájmu velkého počtu jak jezdců na koních, tak i široké veřejnosti (Equestrian tourism, 2016).

Obecně by se dalo říct, že jezdecká turistika zahrnuje jakékoliv aktivity kolem koní. Možnosti jejího využití jsou tedy velmi rozmanité. I třeba jenom pohled na koně v ohradě je způsob, jak zatraktivnit místo pobytu pro turisty. Využívá se jejich síly v projížďkách kočárem. Pozitivní účinek na tělo i mysl byl prokázán v odvětví hiporehabilitace. Existuje velká škála forem hipoturistiky, která umožňuje výběr k naprosté spokojenosti turisty. Začít se s ní dá nehledě na věk, pohlaví ani životní styl. Obrovská výhoda také tkví v dobré kombinovatelnosti s dalšími typy turistických aktivit (Špičáková, 2009).

3.1.1 Zařazení jezdecké turistiky v cestovním ruchu

Jedním z odvětví cestovního ruchu je tzv. 'zelený cestovní ruch'. Je to takový cestovní ruch, který nenarušuje životní prostředí. Využívá volnou přírodu a mírně osídlené oblasti tak, aby chránil přírodu. Má různé formy, a to ekoturistiku, venkovský cestovní ruch, vesnickou turistiku, agroturistiku, ekoagroturistiku a chataření a chalupaření. Pro nás je důležitý venkovský cestovní ruch, protože právě sem spadá hipoturistika (Pourová, 2000).

Venkovský cestovní ruch by měl respektovat přirozené přírodní prostředí, přispívat ke krajinotvorbě a celkové péči o životní prostředí a vrátit člověka do přírody. Má i další cíle, které podle Čertíka (2001) jsou: stimulace rozvoje dalších podnikatelských aktivit na venkově, odlehčení přetížené infrastruktury měst, omezení migrace venkovského obyvatelstva do měst, dále stabilizovat venkovský prostor, popularizovat místní krásy, zvláštnosti a tradice a přispívat k jejich udržení a rozvoji.

Důležitým specifikem je trvalá udržitelnost. Venkovský cestovní ruch by měl přispět k udržení venkovského charakteru dané oblasti a nelikvidovat tak místní zdroje. Důležitá je taky decentralizovanost ubytování - omezená ubytovací kapacita umožňuje rozložit četnost turistů, čímž eliminuje negativní dopady tzv. 'masové' turistiky v období turistické sezóny apod. (Stříbrná, 1996).

Venkovská turistika má vcelku příznivý dopad i na ekonomické aspekty. Umožňuje udržovat i vytvářet nová pracovní místa, rozvíjet umění a řemesla, záchranu historických staveb a území, zajišťuje kulturní vyžití, podporu lesního hospodářství a spoustu dalších... (Stříbrná, 1997).

Jezdecká turistika spadá pod tzv. 'měkkou formu' cestovního ruchu. To znamená, že nenarušuje vzhled krajiny, neničí kulturní unikátnost místa, nepříznivý dopad na životní prostředí je minimální a snaží se sladit potřeby turistů a místního obyvatelstva. Špičáková (2009) v ní rozlišuje tři základní složky:

- Technickou, která spočívá v tréninku a drezúře koní a zdokonalování vztahu člověk - kůň, důraz je kladen na výcvik koně a jeho výkonnost;
- pohybovou neboli sportovní, jejíž základem je pohyb jako volnočasová aktivita;
- poznávací, která má za úkol zprostředkovat jezdcům zážitek z navštívených míst či zprostředkovat známý 'pohled na svět z koňského hřbetu'.

3.1.1.1 Doprovodné programy venkovské turistiky

Základní službou této formy cestovního ruchu je ubytování. Jsou kladeny požadavky na soukromí a dostupnost případné rekreační oblasti. Z toho vyplývá, že nejčastěji se ubytování poskytuje v zemědělské usedlosti, rodinné farmě nebo v odpovídajících objektech v držení zemědělského podnikatele (chaty, chalupy, sruby, rekreační domky). Dále pak v úvahu připadají penziony, malé kempy, letní byty s vlastním vařením... (Stříbrná, 2000).

K ubytování patří i stravování, které by se mělo soustředit na vesnickou stravu a využití zemědělských produktů. Okrajově se pak přizpůsobuje místním tradicím a zvláštnostem (Stříbrná, 2000).

Pobyt v přírodě, jakožto pozorování fauny a flóry, doprovází fotografování volně žijících zvířat a planě rostoucích rostlin a kombinace s dalšími formami cestovního ruchu, jako je pěší turistika, cykloturistika apod. V případě lesní turistiky je v nabídce stopování zvěře a poznávání stop zvěře a ptactva, lidé se mohou podílet na práci v lese a výhodou je, že je tento program celoroční (nejlépe jsou stopy vidět v zimě ve sněhu). Můžeme sem zařadit i zážitkovou turistiku, která je zaměřená na nevšednost a vzrušující situace. Podnikatelé, kteří se pro něco takového rozhodnou, musí být řádně proškoleni v provozování takového typu turistiky. Využívá se hlavně tam, kde k dané atraktivitě existuje zajímavý příběh, kde je možné uspořádat nějakou akci, do které se návštěvník může, samozřejmě za přísných bezpečnostních opatření, zapojit a kdy je vítané, aby si na základě vlastního prožitku některé souvislosti uvědomil (Skalická, 2007).

Nesmíme zapomenout ani na cykloturistiku, kdy je vytvořeno spoustu místních i dálkových tras a stezek, stejně jako u hipoturistiky, kterou budu rozebírat v další části práce.

3.1.1.2 Produkty venkovské turistiky

Nabízené produkty venkovské turistiky cestovních kanceláří (kolektiv autorů, 2007):

- Práce v hospodářství - pomoc na farmě se sušením sena, ošetřováním domácích zvířat, výroba medu a jiných bioproduktů, dojení krav a koz;
- rybaření, houbaření, sběr lesních plodů a bylin;
- toulání přírodou, pěší turistika, hřebenové túry, lov zvěře, ukázky sokolnictví;

- práce v keramické dílně, malování na dřevo, řezbářské výrobky, pletení ošatek, vyšívání krojů;
- prohlídka mlýna, ekofarmy, biofarmy, pštrosí a ovčí farmy;
- rybí hody, grilování, bioprodukty;
- hipoturistika - jízda na koni, lyžování za koněm, účast na plavení koní, putování s vozy a koňmi;
- vyhlídkové lety, střelnice, návštěva vinného sklípku, vinařské stezky;
- vícedenní putování krajinou;
- projížďky na lodích, vodní sporty;
- zábavné společenské hry - velkoplošné šachy, pétanque, zahradní kuželky, zahradní minigolf;
- firemní agroturistika.

3.1.2 Formy jezdecké turistiky

Jezdecká turistika má své základní a pomocné formy (viz tab. 1). Základní formy jsou takové, které kromě fyzického a vytrvalostního zatížení poskytují jezdcům dostatek času na vnímání svého okolí. Mezi pomocné formy hipoturistiky se potom řadí ty, pro které poznávací část není prioritou a preferují spíše část pohybovou nebo technickou (Holý, 2003).

Tabulka 1: Rozdělení forem jezdecké turistiky (Hollý, 2003)

Formy jezdecké turistiky		
Základní		Pomocné
Nesoutěžní	Soutěžní	Převážně soutěžní
Vycházky	Zápočtové cesty	Distanční jízdy
Výlety (túry)	Výkonnostní odznaky	Distanční dostihy
Putování		Gymkhana
Řetězové	Hvězdicové	Westernové hry

Vycházky na koni

Tvoří základ celé hipoturistiky. Je to ježdění v terénu trvající 1 - 4 hodiny, při kterém se překoná vzdálenost 7 - 30 km. Má složku pohybovou, technickou a poznávací. Jezdci získávají větší jistotu v sedle a učí se pravidla jízdy v terénu. Pro většinu jízdářských koní je to navíc skvělá rehabilitace - získávají na chodivosti a upevňuje se jim šlachový aparát. Na vycházky není zapotřebí speciální výstroje na koně. Pokud by se plánovala cestou přestávka, je dobré mít s sebou ohlávku a vodítko (Holý, 2003).

Výlety a túry

Výlety a túry jsou cesty v přírodě trvající obvykle celý den. Překonaná vzdálenost se pohybuje mezi 30 až 70 kilometry. Má také všechny tři obsahové složky (pohybovou, technickou, poznávací). Je nutné doplňující vybavení - lékárnička, pláštěnka, ohlávka a vodítko (Holý, 2003).

Putování na koni

Pokud se spojí několik celodenních túr do jednoho celku, dá se to nazývat putováním. Může být organizované řetězově nebo hvězdicově. Řetězové putování je organizačně náročnější. Vyžaduje totiž dovoz potřebného vybavení do cílů jednotlivých etap. Potom záleží, jestli se vezme další kůň naložený potřebným vybavením, nebo jestli jej povevou jezdci na svých koních. Hvězdicový systém je založena na centrálním středisku (např. stáj nebo tábor), ze kterého se do jeho okolí túry pořádají. Odpadá tím tak starost o náklad (Holý, 2003).

Do základních forem jezdecké turistiky se také řadí výkonnostní formy - zápočtové cesty a výkonnostní odznaky. Informace o nich se dají získat v příslušných turistických organizacích (Holý, 2003).

Pomocné formy

Do pomocných forem se řadí hlavně distanční sport (koňské maratony), westernové soutěže, jezdecké hry postavené na bázi westernových soutěží zvané gymkhana (série různých závodů na čas, v současnosti oblíbené hlavně u dětí s poníky) a dále také dálkové orientační závody, které u nás však nemají tradici (Holý, 2003).

3.2 Jezdecké stezky

Jezdecké stezky, neboli hipostezky, jsou značené trasy, po kterých se jezdci se svými koňmi můžou vydat zkoumat přírodní i historické zajímavosti. Jsou hierarchicky uspořádané do třech úrovní, podle kterých se pak různě značí. V naší republice existuje už několik tisíc kilometrů značených jezdeckých stezek spolu se sítí mnoha stanic pro přenocování, které doplňují jednotlivé trasy. Iniciátorem a zároveň zakladatelkou jezdeckých stezek je paní Ing. Milena Andrlová (Weinzettelová, 2013).

Organizovaně se turistika na koni v České republice začala rozvíjet po roce 2003, kdy v Jihočeském kraji vzniklo díky projektům pod názvem 'Turistika na koni' základní know-how pro organizátory systémů jezdeckých stanic a stezek. Později se připojily i další kraje a Evropská Unie, díky čemuž se mohou získávat finance na udržování a rozšiřování stávajících i nových stezek (Andrlová, 2008).

Koordinace aspektů jezdeckých stezek zajišťuje specializovaný odbor Klubu českých turistů 'Turistika na koni', který vznikl v roce 2005. Tato sekce se věnuje kromě vytváření systému stezek a stanic i spoustě dalších věcí: budování úvazišť (viz Příloha 1, obr. 7), otázkám vzdělávání jezdecké veřejnosti, vybavováním stanic mobilními boxy pro koně hostů, vydávání map a propagací stanic a turistiky obecně a v neposlední řadě i rozvoji zahraniční spolupráce (Andrlová, 2008).

Rozdělení hipostezek podle úrovně:

Páteřní síť

Páteřní síť představuje hlavní cesty vedoucí přes celou zemi, případně území kraje. Mají nadnárodní význam, na hraničních bodech navazují na již vybudovaná nebo předpokládaná pokračování v jiných regionech a zemích. V ideálním případě budou jednou spojovat celou Evropu. Jsou vhodné pro putování na koni, kdy je jezdec několik dní v terénu a turistická infrastruktura mu zajistí ubytování, stravu a veškerý komfort pro něj i koně. Jejich délka je ve stovkách kilometrů. Je složena z jednotlivých úseků o délce 30 - 70 km, které jsou odděleny koňskými stanicemi (Špičáková, 2009).

Regionální cesty

Jsou to jezdecké stezky spojující buď jednotlivé páteřní stezky s lokálními centry hipoturistiky, nebo propojující jednotlivé linie páteřní sítě. Mají strategický regionální

význam, doplňují turistické možnosti a dotvářejí význam oblasti pro rekreační využití. Jejich délka je v desítkách kilometrů (Špičáková, 2009).

Lokální cesty a okruhy

Délka bývá od několika málo kilometrů k desítkám kilometrů. Mají lokální význam, takže zájem o jejich vybudování a údržbu mají obecní či regionální instituce nebo jezdecké kluby. Na této úrovni se dělí na dva druhy. První typ jsou okružní cesty v okolí jezdeckých center. Jsou největším přínosem pro místní poskytovatele jezdeckých služeb. Často slouží pro pravidelnou sportovní jízdu, které odpovídá četnost a frekvence využití. Druhý typ obnáší motivační trasy za určitým cílem (historickými a kulturními památkami, přírodními skvosty), které mohou být odbočkou z trasy páteřní nebo regionální. Jejich význam je spíše rekreační nebo komerční (Špičáková, 2009).

3.2.1 Metodika značení jezdeckých stezek

Důležité je vybrat trasu tak, aby nedocházelo k porušování zákonů upravujících pohyb koní a aby byly respektovány požadavky ochrany životního prostředí. Legislativně je pohyb koní omezen především silničním zákonem, zákonem o ochraně přírody a krajiny (hlavně co se týče chráněných území), veterinárním zákonem a zákonem o lesích. Po předložení návrhu stezky a jeho následném schválení se stezka musí ještě projít kvůli bezpečnosti a zajištění rizikových míst. Také se musí získat od majitelů pozemků, přes které stezka má vést, souhlas o povolení využívání pozemků - nejlépe v písemné formě. Teprve potom může dojít k samotnému vyznačení (Andrllová, 2009a).

Značení stezek je na celém území republiky jednotné a dá se tak snadno propojovat s ostatními kraji. Je velmi podobné metodice značení pěších tras. Ve většině případů se totiž jezdec na koni více přibližuje pěšimu turistovi než třeba lyžaři nebo cyklistovi tím, že se na hipostezce málokdy cválá a koně se při delších trasách pohybují převážně krokem. V mnoha případech se koně také vedou na ruce, takže jezdec pak hledá značky jako pěší turista. Bylo by tedy nežádoucí umisťovat značky zbytečně vysoko. Podobnost je v malování značek a šipek, hustotě značení jezdeckých tras nebo v textovém a barevném provedení směrovek (viz Příloha 1, obr. 5) a tabulek včetně jejich umístění (Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky, 2008).

Umístění a rozměry

Značku samotnou tvoří bílý čtverec o rozměrech 10 x 10 cm (viz Příloha 1, obr. 1). Uvnitř je souměrně umístěn barevný kruh o průměru 6 cm. Šířka mezery mezi bílou a barevnou částí je 0,5 cm. Výše značení je zhruba mezi 170 a 180 cm nad zemí. Četnost rozmístění je maximálně po 0,5 km. Pokud by byl rozestup mezi značkami větší, dá se použít značka o větších rozměrech (tzv. volavka). Praktické umístění je na stromech (viz Příloha 1, obr. 4) nebo na sloupcích (viz Příloha 1, obr. 3), případně jiných objektech k tomu vhodných (Markvart, 2009).

Pokud by se při navrhování trasy stalo, že se stezka bude sbíhat s trasou pěší, lyžařskou nebo cyklistickou, je potřeba dbát na dostatečný prostor pro vyhýbání. V takovém případě se značení umisťuje 10 cm nad každou pěší nebo lyžařskou značkou a 20 cm pod každou cykloznačkou (Markvart, 2009).

Barva a číslo trasy

Systému rozdělení tras odpovídá barevný kruh značky. Červené nebo modré jsou tzv. páteřní stezky, vedlejší větve jsou značené zeleně a spojky žlutou barvou. První 3 roky se musí o značení starat zvolený správce, potom spadá údržba pod Klub českých turistů.

Každé trase je přiděleno celostátně platné třímístné evidenční číslo, které odpovídá její barvě. Červené trasy mají č. 101 - 299, modré 301 - 499, zelené 501 - 699 a žluté 701 - 899. Barvu a evidenční číslo nově plánovaným trasám centrálně přiděluje pověřený pracovník Sekce značení jezdeckých stezek Rady značení KČT (Markvart, 2009).

Jízdařenské okruhy

Tyto okruhy pro komerční jezdeckou turistiku jsou značeny barevným symbolem podkovy v bílém čtverci o rozměrech 10 x 10 cm (viz Příloha 1, obr. 2). Nemají evidenční číslo, nevybavují se směrovkami ani tabulkami. Značení a údržba probíhá na základě dohody o provedení práce mezi majitelem stáje a příslušným značkářem. Majitel hradí veškeré náklady, tj. materiál, cestovní náhrady i práce (Markvart, 2009).

3.2.2 Pravidla jezdeckých stezek

Existují pravidla upravující chování jezdců na jezdeckých stezkách, aby se předešlo konfliktům. Nejsou ale nijak právně upraveny a jejich porušení tak nemá žádný postih.

Byla sepsána v zájmu ochrany majetku vlastníků pozemků, s jejichž souhlasem byly stezky vyznačeny, v zájmu ochrany zdraví jezdců a koní a také v zájmu respektování pravidel společenského chování. Jedná se tedy spíše o záležitost etiky (Weinzettelová, 2013).

Rozdělení podle Špičákové (2009) regulující provoz na třech úrovních v krajinném prostoru:

- Životní prostředí - pravidla pro chování v přírodě, k povrchu stezky, ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin;
- zdraví a bezpečnost - nutnost koexistence všech účastníků na hipostezce, regulace velikosti skupin jezdců, rychlost a styl jízdy;
- ochrana majetku - zajišťuje provoz na stezce tak, aniž by došlo k ničení soukromého majetku, zanechávání odpadků, znečišťování trusem.

Zatím jsem neobjevila žádnou jednotnou verzi těchto pravidel, i když se ve většině bodů shodují. Také záleží na specifických požadavcích toho konkrétního území. Kraj Vysočina nechal vypracovat mapy stezek na svém území, jejichž součástí jsou i právě pravidla pohybu po hipostezkách.

Zásady pohybu po jezdeckých stezkách na území kraje Vysočina

- Ve vztahu k životnímu prostředí i provozu na stezce jsou nejvýhodnější skupinky tvořené třemi až osmi jezdci.
- Nevjíždějte do luk, polí nebo lesních porostů a nerušte zvěř.
- Dbejte místních omezení a nařízení na některých úsecích stezky (klid pro zvěř, těžba dřeva).
- Buďte ohleduplní k ostatním uživatelům stezek. Upozorněte lidi před sebou, že budete předjíždět, a zpomalte tak, abyste je bezpečně minuli. Chodce míjíme zásadně v kroku, zvláštní opatrnost věnujeme také cyklistům. Předjíždíme výhradně zleva.
- Na frekventované nebo rozbahněné stezce jezděte v zástupu. Buďte ohleduplní k povrchu stezky, který kopyta koní mohou poškodit.
- Cválejte pouze v bezpečných a přehledných úsecích, překážky z důvodu bezpečnosti raději překročte nebo obcházejte. Úzké ohyby cesty projíždějte krokem.

- Pokud se rozhodnete tábořit mimo stanici, učíte tak na vyhrazeném tábořišti nebo na místě, kde vám to povolil majitel pozemku.
- Chraňte prostředí stezky. Odveďte si s sebou všechny odpadky a nezapomeňte ze stezky odstranit i trus vašeho koně.
- Buďte očima a ušima sítě stezek. Upozorněte stanici na možné problémy (vyvrácené stromy, poškozené značení, vysypané odpadky, sesuv půdy apod.).
- Volně pobíhající psi na stezku nepatří. Z bezpečnostních důvodů se toto pravidlo vztahuje také na prostor tábořišť a jezdeckých stanic.
- Každý jezdec vjíždí na stezku na vlastní nebezpečí. Pokud při jízdě utrpí újmu nebo úraz daný charakterem prostředí nebo terénu, nemůže požadovat náhradu po vlastníkově lesa či pozemků, ani po žádném dalším zainteresovaném subjektu.
- Mějte na paměti, že ostatní lidé na stezce nemusejí znát koně a jejich reakce. Váš kůň může být první, kterého ostatní uživatelé stezky poznají. To, jak se zachováte, vytvoří obraz místních jezdců. Na otázky odpovídejte s ochotou, jste v té chvíli představitelem všech jezdců (Vysočinou v sedle, 2011).

3.2.3 Výhody jezdeckých stezek

Jezdecké stezky a zřízené stanice přináší výhody v mnoha směrech pro jezdce, turisty, obyvatele okolí stezky, stanice jako takové i místa samotná z hlediska turistické atraktivity:

- Preference jezdců značených stezek z řady důvodů (jistota průchodnosti terénem, snazší orientace, větší informovanost o okolní krajině);
- bezpečný pohyb jezdců a koní (vyloučení přechodů přes nebezpečná a neprostupná místa);
- předchází se škodám způsobeným jezdcem, kteří by díky bloudění zvolili jízdu porostem, přes zemědělské kultury nebo pastviny;
- zvýšený komfort vybavení pro koně na stanicích (kruhové ohrady, úvaziště) mimo sezónu výrazně zlepšují podmínky pro místní majitele koní - provozovatele stanic;
- významné prodloužení turistické sezóny (pro turistiku na koni je nejvhodnější jaro a podzim);

- zvýšení odbytu krmiva od místních zemědělců;
- využití služeb místních veterinářů a podkovářů;
- pobyt koní na stanicích výrazně zvyšuje atraktivitu míst i pro ostatní hosty, především pro rodiny s dětmi;
- pastevní využití nevyužitých ploch;
- zvýšení tržeb pro provozovatele stravování a občerstvení;
- zvýšení tržeb pro dopravce koní apod. (Andrlová 2009a).

3.2.4 Rizika jezdeckých stezek

Se zvýšenou frekvencí pohybu po stezkách, větším počtem lidí a vyšším přesouváním koní souvisí i rizika. Podle Andrlové (2009a) patří mezi nejčastější krizové situace následující body:

- Riziko přenosu chorob koní;
- riziko zranění koně ve špatně dostupném terénu;
- riziko poškození povrchu stezky v určitých situacích (větší množství projíždějících jezdců při deštivém počasí);
- riziko vyplývající z možného střetu jezdce především s cyklistou;
- riziko pohybu neukázněných turistů s koňmi.

3.3 Jezdecké stanice

Jezdecké stanice jsou specifická zařízení pro koně a jezdce. Hlavním požadavkem je poskytnutí prostor na přenocování. Pro jezdce alespoň místo na přespání pod širým nebem nebo postavení stanu a pro koně ohrada. Současně by také měl jezdec mít možnost provést základní osobní hygienu. Dalším důležitým požadavkem je příležitost zakoupit seno, jádro a mít přístup k vodě pro koně (Špičáková, 2009).

Sortiment služeb záleží na úrovni stanice. Kraje se snaží evidovat všechny stanice i jejich služby a v celé republice je používán obdobný systém popisu vybavení, podle kterého se odvozuje certifikace stanic. Jako pomoc slouží dotazník pro zájemce o poskytování ubytovacích služeb, který obsahuje základní údaje o stanici a provozovateli,

jaké má ubytovací a ustájovací možnosti a jaké služby k tomu je schopen poskytnout (Andrlová, 2009a).

Samoobslužná stanice

Samoobslužná stanice je místo na jezdecké trase, které poskytuje základní zázemí pro odpočinek jezdce i koně.

Služby pro koně:

- Pevná ohrada nebo bezpečný elektrický ohradník;
- možnost zakoupit seno, jádro;
- přístup k vodě do 2 km;
- kontakt na veterináře, kováře, sedláře, jezdecké potřeby, přepravce s vozíkem.

Služby pro jezdce:

- Možnost postavit stan;
- možnost využít ohniště (nebo ho založit);
- možnost získat vodu pro základní hygienu;
- kontakt na správce samoobslužné stanice;
- kontakt na restauraci a prodejnu potravin (Vysočinou v sedle, 2011).

Domácí stanice

Domácí stanice je místo na jezdecké trase, které poskytuje základní nebo rozšířené zázemí pro odpočinek jezdce i koně.

Služby pro koně:

- Možnost ustájení min. pro 2 koně v boxech nebo v ohradě s přístřeškem;
- pevná ohrada nebo elektrický ohradník;
- možnost zakoupit seno, jádro;
- přístup k pitné vodě;
- kontakt na veterináře, kováře, sedláře, jezdecké potřeby, přepravce s vozíkem.

Služby pro jezdce:

- Ubytování pod střechou (často s využitím sociálního zázemí společného s majitelem stanice);

- možnost zajištění stravování na základě předběžné dohody (často domácí strava);
- možnost využití rychlovarné konvice;
- možnost postavit stan;
- možnost provést základní hygienu, toalety;
- kontakt na restauraci a prodejnu potravin (Vysočinou v sedle, 2011).

Komerční stanice

Komerční stanice je místo na jezdecké trase, které poskytuje rozšířené komplexní služby pro jezdce i koně.

Služby pro koně:

- Možnost ustájení minimálně pro 5 koní v boxech nebo v ohradě s přístřeškem;
- pevná nebo kombinovaná ohrada zajišťující bezpečnost zvířat;
- jízdárna venkovní, případně krytá hala;
- výcvik koní a jezdců;
- možnost zapůjčení koní;
- možnost zajištění jezdeckého průvodce;
- přeprava koní;
- možnost zakoupit seno, jádro, granule;
- přístup k pitné vodě, sprchování koní;
- kontakt na veterináře, kováře, sedláře, jezdecké potřeby, přepravce s vozíkem.

Služby pro jezdce:

- Možnost přespání minimálně pro 5 osob, možnost postavit stan;
- ubytování zpravidla formou penzionového typu, většinou s možností snídaně;
- možnost stravování (v místě restaurace nebo možnost zajištění stravy na základě dohody);
- možnost provést základní hygienu, toalety;
- kontakt na restauraci a prodejnu potravin (Vysočinou v sedle, 2011).

Na základě takového popisu si jezdec může vybrat taková stanoviště, která jemu i koni budou nejlépe vyhovovat. Stanice může ležet na trase stezky, nebo v její blízkosti a být napojena v obou směrech spojovací trasou. Není podmínkou, aby stanicí bylo pouze místo, kde se chovají koně. Mohou to být i zařízení, která jsou schopná zajistit bezpečné přenocování pro koně hostů, jako např. zemědělská usedlost, mlýn, atd. Provozovateli stanic jsou často soukromníci, čímž tyto stanice získávají komerční charakter. Nejvýznamnější stanice spravované právě soukromníky jsou na páteřních stezkách nebo na lokálních okruzích (Andrlová, 2009a).

3.4 Vhodný kůň pro jezdeckou turistiku

Jezdecká turistika je jednou z mála možností využití koní pro nesportovní účely. Jedním z limitujících faktorů pro výběr koně do tohoto odvětví turistiky je jeho povaha. Neřídíme se tedy plemennou příslušností, rozhodující je jeho charakter (Holý, 2003).

Podle Andrlové (2008) je ideální turistický kůň vyrovnaný, s klidným charakterem, není lekavý a dobře se snáší s ostatními koňmi. Také je dobré, aby byl schopný odejít od stáda, neměl strach z cizích lidí, neděsil ho hluk a neuhýbal před doteky.

Velkou výhodou je, když je kůň zvyklý na silniční provoz (stezky nezřídka procházejí i skrz obydlené oblasti). Měl by být schopný přejít přes vodu, alespoň za jiným koněm. Je zásadní vybírat koně, kteří nekoušou, nekopou, nevyhazují, mají klidný temperament a respektují člověka (Weinzettelová, 2013).

Dalším aspektem výběru je zdraví. Pro jezdeckou turistiku je typický pobyt v přírodě. Kůň by tedy měl být odolný, dobře krmitelný a nenáročný na stravu. Důležitý je také zdravý fundament, čili silné kosti a klouby bez defektů a pevná kopyta. Také kondice by měla být přizpůsobená předpokládané délce trasy (Holý, 2003).

Exteriér se také často zohledňuje. Obecně jsou preferováni koně menšího vzrůstu, tak 150 - 160 cm KVH pro průměrného člověka. Při putování se často sesedá a opět nasedá, takže se nedoporučují velmi vysokí koně. Dobrá je i přiměřená mohutnost, kůň dostatečně široký a svalnatý, kvůli mnohahodinové cestě a celodenní práci pod sedlem (Weinzettelová, 2013).

Co se týče pohlaví, nejlepší volbou je valach. U klisen se musí zohledňovat jejich stav. Říjící se klisny mohou být hůře jezditelné. A pokud jsou březí nebo laktující, neměly by se a často se nedají používat. Hřebec může být pod nezkušeným jezdem velmi

nebezpečný, obzvláště mezi říjnými klisnami. Opět ale záleží na povaze koně. V každém případě je nutné zjistit, zda stanice na plánované trase umožňují ustájení hřebců (Holý, 2003).

Výběr také podléhá zaměření využití koně a zkušenostem jezdce. Pro začátečníky na jízdárně či krátké vyjížďky do terénu je potřeba koní s klidným temperamentem a vyrovnanou povahou. Z plemen to jsou např. huculové, haflingové a různé poníci (fjordští, islandští). Na delší tratě se pak musí přizpůsobit vytrvalost koně. K tomu je ideální kůň arabský, Shagya arab či americká nebo středoasijská plemena. Pokud by se jelo s vypůjčeným koněm, za zdravotní stav a řádné připravení koně je zodpovědný jeho majitel. Pro toho pak může být doplňujícím faktorem i atraktivní vzhled koně (Andrlová, 2008).

3.5 Jezdecká turistika v České republice

3.5.1 Rozvoj jezdecké turistiky v České republice

Turistika na koni je ideální možností, jak spojit cestovní ruch, rozvoj venkova, zdravé využití volného času a budování vztahu k přírodě. Přidejme k tomu majitele (nejen) rekreačních koní, kteří se rádi toulají krajinou, a lidi, kteří by rádi poznali naši republiku netradičním způsobem, a získáme tím tak dostatek lidí, kteří se po roce 2003 rozhodli hipoturistiku u nás rozvinout.

Právě na podzim roku 2003 se na Kleti sešlo více než 30 zájemců o turistiku na koni z celé republiky, kde se vyměňovaly prvotní zkušenosti a sbíraly kontakty na majitele koní a případných stanic. Následně byl sestaven tým pod vedením paní Ing. Mileny Andrlové, který zpracoval projekt 'Turistika na koni', jehož cílem bylo zpracování tehdejšího stavu a možností rozvoje hipoturistiky v Jihočeském kraji. V roce 2004 probíhala nezbytná jednání a nechyběla ani prezentace projektu v podobě článků v časopisech, informacích na internetu nebo třeba přednášek, kde vystupovali i zpracovatelé projektu (Andrlová a kol., 2004).

V návaznosti se řešily i další projekty. Mapovaly se stanice na jezdeckých stezkách Jižních Čech, které byly ochotné spolupracovat, zpracovávalo se vybudování úvazišť a odpočívadel (viz Příloha 1, obr. 6) na stezkách, probíhala spolupráce na scénáři i při realizaci filmu 'Jihočeské vandrování v sedle', nebo se ho využilo při dalších projektech

pro oblast Národního parku Šumava či Novohradských hor. K realizaci navržených návrhů došlo v roce 2005. V rámci ČR to byl ojedinělý projekt a ve smyslu turistiky na koni také první. Tím se také stal jakýmsi vzorem pro ostatní kraje (Andrlová a kol., 2004).

První oficiální turistická značka pro jezdeckou stezku byla použita na začátku srpna roku 2005 při značení první části jihočeských stezek. Tento úsek byl vyznačen v rámci školení značkářů jezdeckých stezek ve spolupráci s Klubem českých turistů. Do té doby byly již existující stezky nevyznačené nebo bylo značení nejednotné. Proto od té doby může značit jezdecké stezky jenom řádně proškolený značkář, který k tomu získal oprávnění (Andrlová, 2005).

Důkazem rozšíření hipoturistiky po celém území republiky je poměrně dlouhý seznam expozičních stánků na veletrzích např. v Lysé nad Labem (Putování na koních - severní Čechy, Turistika na koni - Jihočeský kraj, Hyjé koně Zlínského kraje, Jezdecké stezky v Kraji pod Šumavou, stanice Lipno, hipologické muzeum Slatiňany atd.). Velmi vítanou výhodou takovéto mezinárodní akce je i to, že v dnešní době už není žádným překvapením, když narazíme na stánky zahraničních vystavovatelů (Pferdereion Norwald z Rakouska, Klub slovenských turistů ze Slovenska či expozice Koně v Banátu - to jsou jezdecké stezky po českých vesnicích v Rumunsku) (Andrlová, 2009b).

Velmi důležitým krokem bylo také začít zpracovávat mapy zahrnující i koňské stanice. Po několikaleté přípravě a práci nadšenců z celé republiky se v roce 2010 začalo s vydáním čtyř map (Šumava - Trojmezí, Novohradské hory, Českosaské Švýcarsko a Vizovické vrchy) z edice Kartografie Praha, která pokrývá celou republiku. Šlo o klasickou turistickou mapu s popisem všech vlastivědných zajímavostí, s vyznačenými pěšími a cyklistickými stezkami a k tomu navíc i částí věnovanou turistice na koni (trasy jezdeckých stezek, stanice, napajedla a úvaziště, kontakty na stanice, veterináře, kováře a dopravce koní, pravidla pohybu na jezdeckých stezkách, obrázky a popis značení jezdeckých stezek) (Andrlová, 2010).

3.5.2 Jezdecká turistika v různých částech České republiky

Díky tomu, že se s rozvojem hipoturistiky začalo v naší republice v **Jihočeském kraji**, pyšní se nyní nejrozsáhlejším systémem stezek. Od roku 2003 se aktivita tohoto kraje neoslabil. V roce 2008 dostal například možnost se reprezentovat na světovém veletrhu World Travel Market v Londýně. V roce 2010 se uskutečnila 1. mezinárodní

Česko - Bavorská jízda na koních. V roce 2012 se síť stezek v jižních Čechách rozrostla ze stávajících čtyř stovek o dalších tři sta a vybuďovalo se i několik odpočívadel. Tento projekt byl spolufinancován krajem a Evropskou unií. První vyznačená stezka měla kolem 10 kilometrů. V současné době se dá v tomto kraji využít na 1000 kilometrů značených jezdeckých stezek a zhruba 100 stanic a podařilo se navázat na hipostezky v Rakousku (Odbor při KČT, 2014; Gális, 2012).

Pozadu nezůstaly ani **východní Čechy**. V roce 2004 se zrodilo občanské sdružení Jezdecké stezky východních Čech a za podpory krajského úřadu a CHKO Železné hory dnes existuje zejména na Pardubicku okolo 300 km značených jezdeckých stezek (Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky, 2008).

Snaha příznivců koní z **Jižní Moravy** dala vzniknout po roce 2004 občanskému sdružení nazvanému Merlin. Toto sdružení začalo tvořit projekt 'Vranovská stezka' a díky finanční pomoci od Nadace partnerství se mohlo začít jednat. Projektovou dokumentaci financoval přímo Jihomoravský kraj a vyznačení stezky se uskutečnilo díky dotaci z NP Podyjí. Stezka byla otevřena v roce 2007. V současnosti už toto území křižuje na 700 kilometrů stezek, které mimo jiné vedou i k hranicím Rakouska (Mariašová, 2009).

Zájem o stezky pro koně projeví i na **Šumavě**. Zde využili velkého projektu EU nazvaného INTERREG IIIA mezi Českou republikou a Bavorskem, který probíhal od roku 2004 a byl ukončen v roce 2008. Prvním projektem zaměřeným na jezdeckou turistiku bylo 'Zázemí pro hipostezky' v roce 2005. Zabýval se vyznačením tras v oblasti Pošumaví a Šumavy s vybudováním záchytných informačních tabulí a zázemí pro dočasné ustájení koní a pro jezdce, kde nebudou certifikované stanice. Na tento projekt navázal další - 'Hipostezky v Pošumaví', který probíhal v letech 2006 - 2007. Ten měl za úkol propojit hipoturistická zázemí z předešlého projektu, tyto trasy zanést do pasportů dotčených obcí a na internet umístit mapu s vyznačenými hipostezkami (Centrum pro regionální rozvoj ČR, 2014).

Jezdecké stezky v NP Šumava v roce 2013 vyzkoušela skupinka jezdců v čele s paní Konvalinkovou, která se o zážitky podělila v článku pro časopis Koně a Hříbata. V něm se uvádí, že stanice jsou od sebe vzdálené nejméně 25 kilometrů a možnosti hipozastavení při cestě byly velmi omezené. Je tedy otázka, jak se předem zmíněné projekty plnily. Také se potýkali s vysokou frekvencí cyklistů a pěších turistů. Terén byl vcelku obstojný. Střídaly se louky a lesní cesty, avšak značná část trasy vedla přes kamenité stezky a cesty.

Celkově byl ale výlet příjemný, pokochali se krásnou panenskou přírodou a naplánovali další putování (Konvalinková, 2013).

V oblasti **Plzeňského kraje** se projektu INTERREG IIIA využilo i v CHKO Český les. Byl zadán projekt 'Hipostezky v Českém lese' (období 2006 - 2007), který se měl zabývat vytvořením nových jezdeckých tras vedoucích z česko-německého hraničního přechodu Všeruby/Eschlkam Českým lesem k hraničnímu přechodu Železná/Tillyschanz. Zohledňovala se návaznost na 'Hipostezky v Pošumaví' a výsledkem pak měla být mapa umístěná na internetu. Projekt nejspíš nebyl dokončen, neboť jsem nenašla žádnou mapu s vyznačenou plánovanou trasou. O podobném záměru jsem se dočetla v článku na stránkách www.denik.cz (ČTK, 2012), který popisuje snahy o vytvoření 300 kilometrů dlouhé trasy propojující severní Plzeňsko, Tachovsko a Rokycansko, a která by měla navázat na Bavorsko a trasy Středočeského kraje. V článku se uvádí, že návrh trasy byl zatím v jednání s vlastníky stanic a majiteli pozemků. Ale ani v tomto případě se už neuvádí, zda byl výsledek úspěšný a v mapách plánovaná trasa není zakreslena (Centrum pro regionální rozvoj ČR, 2014; ČTK, 2012).

INTERREG IIIA podpořil i další oblasti jezdecké turistiky. Například se v roce 2007 uskutečnila Českoněmecká konference a přehlídka koní navazující na dlouholetou spolupráci RC Weiden a ČJF v oblasti rozvoje a podpory jezdeckého sportu jako volnočasové aktivity široké veřejnosti. Nebo také v témže roce podpořil Rodeo Wild Hodějov City, který je pořádán pod hlavičkou WI-Cz (western international). Této akce, která se v té době konala již po dvanácté, se účastní pouze čeští a bavorští jezdci (Centrum pro regionální rozvoj ČR, 2014).

Ve **Zlínském a Olomouckém kraji** se první hipostezky otevřely na podzim 2011. Vznikly díky projektu nazvaném 'Po formanských stezkách - křížem krázem Moštěnkou a Hříběcími horami' pod záštitou sdružení MAS partnerství Moštěnka a MAS Hříběcí hory ve spolupráci s HYJÉ - koně, o.s. za Zlínský kraj. Otevření stezek bylo spojeno s tradičními hubertovými jízdami, které vedly právě po části nových hipotras. V oblasti Moštěnka bylo vyznačeno 76 km, v Hříběcích horách to bylo kilometrů 150. Ve Zlínském kraji se tak jezdci mohou pohybovat po trasách dlouhých přes 240 km (Fatenova, 2011).

Moravou se v roce 2014 dalo projíždět po 8 hipostezkách různé délky i náročnosti. Byly to, kromě dvou výše zmíněných tras (Moštěnka a Hříběcí hory), hipotrasy Beskydy (16 km), hipotrasy Ranche Nevada a Koryčany (obě v okolí Chřibů, nenáročné trasy, asi

na 2 hodiny v sedle), hipotrasy Hradisko (3 km), Malý jezdecký okruh Vizovicko (20 km) a Velký jezdecký okruh Vizovicko (38 km) (Fetenová, Hlobilová, 2014).

Na **Liberecku** můžeme nalézt symboly červené podkovy značící okružní stezky v okolí Brniště na Českolipsku. Za projektem 'Jezdecké stezky Podralskem' stojí Podralský nadační fond při ZOD Brniště a byly vyznačeny stezky o celkové délce 30 km. Bylo vybudováno také několik úvazišť. Nevýhodou však je, že se stezky na několika místech kříží se silnicí. Slavnostní otevření stezek proběhlo 15. května 2013 (Pokorná, 2013).

Středočeský kraj začal s přípravami už v roce 2005, kdy byla vybudována první stezka, tzv. 'Polabská koňská stezka'. Iniciativou obce Kralovice u Zlonic byl na jaře 2006 vytvořen další úsek nazvaný Středočeská koňská stezka I. V roce 2007 pak vznikly také Středočeská stezka II. a Středočeská stezka III., které navazují na první etapu a pokračují k Jihočeskému kraji (Českobudějovická stezka) směrem do Rakouska. Na druhé a třetí stezce také spolupracovaly mimo Středočeského kraje i Svazek měst a obcí Rakovnícka a Správa CHKO Křivoklátsko (Správa CHKO Křivoklátsko, 2016).

Na **Ústecko** v podstatě pokračuje prodloužení Polabské stezky (už původní stezka vedla až k Litoměřicím), která prochází CHKO České Středohoří, CHKO Labské pískovce a Národním parkem České Švýcarsko. V tomto národním parku vedou stezky až k hranicím s Německem (Polabská jezdecká stezka, 2007).

Moravskoslezský kraj má také své stezky, a to především v Jeseníkách v oblasti Bruntálska. **Královéhradecký kraj** má mimo vedlejších tras jednu hlavní stezku, která vede až k hranicím Polska. Z této hlavní trasy se odděluje také jezdecký okruh, jehož část vede přímo Polskem. Na Karlovarsku je kolem 100 km značených hipotras. Pouze Prahou nevedou (z logiky věci) žádné jezdecké stezky (Tourmapy.cz, 2016).

V krajích České republiky je zastoupení jezdeckých stezek poměrně značné. Velmi dobře zpracované mapy má internetový portál www.tourmapy.cz, kde se v části Trasy a vrstvy dají vybrat přímo Jezdecké trasy. Na mapě celé republiky se pak zobrazí barevně rozlišené stezky a po kliknutí na vybranou stezku se zobrazí okénko s popisem záchytných bodů.

3.6 Jezdecká turistika ve světě

Pokud se podíváme hlavně na vyspělé regiony světa, síť jezdeckých tras a dalších produktů hipoturistiky je součástí jejich aktivní turistické infrastruktury. Při zdokonalování, rozšiřování a tvorbě některých odvětví jezdecké turistiky v ČR tak republika nejprve zjišťovala, jak je to s jezdeckou turistikou v zahraničí. Získávaly se informace jednak ze zemí, které mají podobné podmínky jako u nás z důvodu dobrého budoucího napojení právě do těchto zemí (Rakousko, Německo), a pak také ze zemí s dlouhou tradicí turistiky na koni, propracovaným systémem propagace, vydáváním instruktážních materiálů a ve vztahu k ochraně přírody (USA, Austrálie) (Andrlová a kol., 2004).

Rakousko

Velmi dobře propracovaný systém funguje především v Horním Rakousku v oblasti Mühlviertel zaštiťovaný organizací EUREGIO. Majitelé ubytovacích zařízení se aktivně zapojují do vytyčování a údržby stezek. Pro jezdecké stanice je vytvořen systém kritérií pro popis kvalit ohledně ustájení a péče o koně, ubytování, obsluhy pro jezdce a množství doplňkových služeb. V Dolním Rakousku funguje organizace Landesverband für Reiten und Fahren in Niederösterreich (Niederösterreichischen Pferdesportverbandes - NOEPS). Rakouské propagační materiály jsou především ve formě dílčích letáků s informacemi o jednotlivých oblastech a stanicích. Stanice jsou podrobně popsány, často je uváděna i nabídka produktů cestovního ruchu, jako jsou akce s koňmi pro děti, tematické výcvikové kurzy nebo třeba zimní kurzy nabízené konkrétními stanicemi (Špičáková, 2009).

Existují webové portály pro Dolní Rakousko, kde se dají najít mapky se stanicemi a s informacemi o dostupných službách, např. www.pferde-land-niedersachsen.com či www.pferdeland.at. Pro Horní Rakousko je to internetová stránka www.oberoesterreich.at zobrazující výchozí stanice včetně vyznačení daných jezdeckých okruhů.

Značky jsou v podobě čtvercových hliníkových tabulek s emblémem koňské hlavičky. Také jsou doplněny stejnými tabulkami udávajícími směr a vzdálenosti. V terénu jsou tyto tabulky umístěny na sloupcích o čtvercovém průřezu z recyklované plastické hmoty. Celkově v Rakousku platí velice přísná pravidla pro pohyb koní v terénu, kvůli kterým je vytváření systému značených stezek v podstatě nutností. Pohyb po stezkách je navíc

v některých částech zpoplatněn a výtěžek je používán na údržbu stezek a značení (Andrlová, 2008).

Německo

Pro Českou republiku byl nejvíce inspirativní asi systém z Německa. Jezdecká turistika je zde napojená na další rekreační činnosti. Každoročně jsou také zpracovávány brožury a mapy, ve kterých jsou uváděny informace o trasách a stanicích, okolí a aktivitách v daném regionu. Vše je také dostupné na internetu (www.reiterreisen.com, www.pferdreiter.de). Organizátory produktů cestovního ruchu v oblasti hipoturistiky jsou především jednotlivé stanice. Organizace působící v této oblasti využívají finanční zdroje z grantů a dotací nejenom Evropské unie. Stejně jako v Rakousku, tak i zde existuje systém příspěvků. V obou zemích jsou stezky otevřeny také pro průjezd povozů, což rozšiřuje cílovou skupinu uživatelů stezky a služeb v jejím okolí (Špičáková, 2009).

Velká Británie

V této zemi má jezdeckví dlouholetou tradici a veškeré jeho aspekty spadají pod organizaci The British Horse Society. Ta na svých internetových stránkách (www.bhs.org.uk) zveřejňuje veškeré informace kolem koní, a to včetně turistiky na koni. Dozvíme se zde, co tato organizace dělá pro jezdce a vozky, čeho již dosáhli, na jaké úředníky se obrátit, jak je to s výlety celých skupin nebo informace o fondech a jak získat finanční prostředky. V sekci Letáky a Rady jsou odkazy na online brožury s různými tématy, např. o odpovědnosti jezdce a vozky, o jízdách na plážích, o putování v kopcích a horských oblastech, jak je to s pohybem hřebců po stezkách nebo o koňském trusu. V cizině je sbírání trusu po koních na stezkách běžnou záležitostí. A vzhledem k tomu, že ve Velké Británii jsou stezky společné pro koně, pěší turisty i cyklisty, rozvíjí se zde myšlenka o rozčlenění stezek. Základem je, že jezdci na koních se budou právě na těchto frekventovaných úsecích, pokud budou označeny cedulí 'Keep Left/Right', držet na dané části stezky, takže trus nebude překážet a vadit ostatním uživatelům stezky (The British Horse Society, 2016).

Při budování sítě stezek se vycházelo ze starých cest křižujících celou zemi. Překážku tvořilo mnoho rychlostních silnic, industriální zóny a ploty, kterých hojně přibývalo po 2. světové válce. Dnes mají plně funkční síť o třech úrovních.

Systém jezdeckých stezek ve Velké Británii:

- Národní síť - značeny bílým číslem cesty na červeném podkladě, spojuje celou zemi, typické jsou 'Ridgeway', 'The South Downs Way' nebo 'Bridleway'.
- Regionální cesty - označeny bílým číslem cesty na modrém podkladě, jsou součástí jezdeckých obvodů s napojením na další oblasti cest nebo to jsou spojnice dvou národních cest, např. 'Three Shires Way' nebo 'North London Bridleroute'.
- Okružní cesty - jsou budovány obecními nebo regionálními institucemi, lokálními jezdeckými společnostmi a jezdeckými kluby, takže označení je podle místně zvoleného značení, hlavně zajišťují pohyb mimo silnici, největší přínos je pro místní poskytovatele jezdeckých služeb (Špičáková, 2009).

Takováto organizace stezek platí hlavně pro Anglii a Wales, pro Skotsko a Irsko platí odlišná pravidla. Navzájem jsou ale spojené stezkami páteřního charakteru. V současnosti je ve Velké Británii vyznačeno přes 18 860 kilometrů stezek, z čehož asi 7 000 kilometrů je k dispozici online (The British Horse Society, 2016).

Spojené státy americké

V USA kůň nikdy nepřestal být běžným dopravním prostředkem. Jezdecká turistika tak zde má dlouhou tradici. Řídí se zde řadou centrálních jednotných předpisů, a to především v oblasti ochrany přírody a bezpečnosti jezdců. Jezdecké stezky tedy nejsou pro toto rozložené území nic nového (Andrlová, 2008).

Austrálie

Podmínky jsou zde velmi podobné jako v USA. Austrálie je specifická svojí rozsáhlou vzdělávací a osvětovou činností fungující ve spojení s jezdeckou turistikou. Cílovou skupinou jsou jak provozovatelé stanic, tak i jezdci a veřejnost. Vydává se řada propagačních a instruktážních materiálů (pravidla chování na stezce, pravidla chování v přírodě), které jsou často vydávány i v praktickém provedení pro použití přímo ze sedla (Špičáková, 2009).

Organizaci zdejší jezdecké turistiky mají na starosti The Australian Horse Riding Centres (AHRC). To zahrnuje přibližně stovku akreditovaných center po celé Austrálii,

kteří poskytují veřejnosti nejkvalitnější služby. Ten nejlepší standard AHRC udržuje prostřednictvím přísných norem a pravidel - důkladné a pravidelné kontroly provozoven, školení instruktorů, kontroly welfare koní a dodržování bezpečnosti (AHRC, 2007).

Ve **Francii**, **Španělsku** a v **Itálii** nejsou aktivity v oblasti turistiky na koni organizovány centrálně, ale liší se dle jednotlivých oblastí. V některých je možno využívat i systému značených stezek. V Itálii se však snaží o sjednocení organizace Federazione Italiana Turismo Equestre Trec. Velmi vyhledávané jsou např.: oblast Provence (Fr), Andalusie (Šp) nebo Toskánsko (It) (Andrlová, 2008).

Za zmínku však také stojí některé slavnosti a akce, které k jezdecké turistice také patří. Je jimi např. SICAB, největší monografická výstava koní na světě, pořádaná každoročně koncem listopadu ve španělské Seville po dobu 6 dnů. V této zemi se také pořádá květnová pouť 'Romeria al Rocío' (největší shluk koní v Evropě), typická pro Španělsko je neodmyslitelně korida - býčí zápasy na koních. V italské Veroně se již tradičně koná koňský festival Fiera Cavalli. Největší jezdeckou událostí ve Francii je pak akce Salon du Cheval, atd. (Mas Lopez, 2014).

Zahraniční státy se také velmi věnují dlouhodobějším pobytům a nabídkám na dovolené s aktivitami kolem koní. Je spousta cestovních kanceláří a jejich webových stránek, které disponují obrovským množstvím nabídek. Údajně nejkvalitnější služby jezdecké turistiky v nejkrásnějších oblastech Francie nám nabízí Cap Rando (www.horsebackridingvacations.eu). Zde jsou jednotlivé výlety uvedené s dobou trvání, typem ubytování, ohodnocením celkové úrovně a popisem putování. Pro Ameriku nejvyšší standardy nabízí Equitours (www.equitours.com) se sídlem v Bitterroot Ranch ve Wyomingu. Tady mají opravdu velkou nabídku turistiky na koni jak v okolí ranče, tak i v různých částech světa. Jejich stránky jsou velmi povedené - po kliknutí na vybranou aktivitu se zobrazí její podrobný popis (doba trvání, čas strávený v sedle za den, velikost skupiny, cena, fotogalerie, termíny, dotazy, mapa).

Většina cestovních kanceláří (stejně jako výše zmíněné) nabízí své produkty nejenom v zemích, kde sídlí, ale také do dalších částí světa. Jako např. Riding Tourism (www.ridingtourism.com), kde lákají na dlouhodobé putování na koních, jízdu po plážích nebo třeba na jezdecké tábory do Maroka, Nového Zélandu, Kypru, Portugalska atd.

Pokud by se někomu lépe rozhodovalo právě podle cílové země, může si vybrat na portálu www.farandride.com, kde jsou na mapě celého světa v jednotlivých státech zobrazeny místa nabízející různé aktivity s koňmi.

3.7 Jezdecká turistika v kraji Vysočina

3.7.1 Charakteristika kraje Vysočina

3.7.1.1 Poloha a vymezení kraje

Kraj Vysočina leží ve středu České republiky. Ze všech stran je obklopen dalšími kraji - na severu Pardubickým, na západě Středočeským, na jihu Jihočeským a na východě Jihomoravským krajem. Sousedí jak s českými, tak i moravskými kraji a svou polohou zaujímá někdejší zemskou hranici mezi Čechami a Moravou (Pergler, 2004).

Rozkládá se na ploše 6 796 km² a zaujímá tak 5. místo mezi kraji v republice. Počtem obyvatel však patří mezi nejméně lidnaté kraje. Ve Statistické ročence Kraje Vysočina (2015) se uvádí, že k 1. lednu 2015 žilo v kraji téměř 510 tisíc obyvatel, což mezi kraji České republiky představuje třetí nejnižší lidnatost. Administrativně se člení na 15 obcí s rozšířenou působností (viz Příloha 1, obr. 8).

Vysočina zaujímá centrální polohu nejen v rámci České republiky, ale i v rámci střední Evropy. V obci Číhošť nedaleko od Ledče nad Sázavou se nachází památník označující geografický střed České republiky. Přes území kraje také vedou důležité mezinárodní komunikace, zejména dálnice D1 a železniční trať Berlín - Praha - Vídeň (Podhorský, 2003).

3.7.1.2 Charakteristika krajiny

Typickou krajinou jsou na Vysočině pahorkatiny a vrchoviny Českomoravské vrchoviny. Tvoří je unikátní přírodní celky, jako jsou např. Žďárské vrchy, Železné hory, Hornosvratecká vrchovina, Javořická vrchovina či Jevišovická pahorkatina. Dále tu pak je poměrně velké množství lesů, polí, luk a pastvin. Vzhledem k řídkému osídlení a nepřítomnosti těžkého průmyslu tato krajina patří k oblastem s nejzachovalejší přírodou u nás. Její geologický vývoj nebyl téměř vůbec přerušen a jeho začátek se odhaduje před více než miliardou let. Nejvyšším bodem kraje je vrch Javořice v Javořické vrchovině

(837 m. n. m.). Naopak nejnižším místem je hladina řeky Jihlavy v údolí mezi Oslavou, Jihlavou a Rokytinou (250 m. n. m.) (Pergler, 2004).

Vysočina je významnou hydrologickou oblastí. Mimo to, že zde pramení významné české i moravské řeky (Sázava, Doubravka, Želivka, Nežárka, Jihlava, Svatka, Oslava, Moravská Dyje), jí také prochází hlavní evropské rozvodí mezi Černým a Severním mořem. Řeky protékají převážně mělkými a širokými údolími, ale jejich koryta za sebou zanechávají údolí i hluboká až kaňonovitá. Kromě rybníčních oblastí kolem Telče a Žďáru nad Sázavou se v kraji nachází i řada umělých nádrží, z nichž část je využívána k rekreačním účelům nebo jako zásobárna pitné vody (Podhorský, 2003).

Z charakteristiky krajiny můžeme usoudit, že Vysočina má pro jezdeckou turistiku ideální podmínky. Střídání luk, lesů a polí a celková rozmanitost a členitost je pro jezdce i koně atraktivní. Využívá se polních a lesních cest, které často vedou nenáročným terénem. Je třeba si však dávat pozor na proměnlivé umístění ohrad hospodářských zvířat. Někdy je nutné počítat i s větším převýšením a vyšší náročností, kterých přibývá se skalnatým terénem (Železné hory, Žďárské vrchy) (Stejskalová, Dyntarová, 2005).

Větší pozor si také musí dávat jezdci při průjezdu okolím vodních toků. Tady je důležité neopouštět vyznačené stezky, které vedou bezpečnou cestou. Ve většině případů trasa vede přes vodu, takže by kůň měl být klidný, vyrovnaný, věřit svému jezdci a hlavně být na vodu navyklý. Náročnější přejezdy jsou v konkrétních stezkách vyznačeny v mapách spolu s možnostmi alternativního řešení - objížďka, a to bez ohledu na prodlouženou vzdálenost. Při přechodu velkých řek se však nevyhneme silničním mostům a s nimi spojeným silným dopravním ruchem. Pokud se jezdci vyhnou zásobárnám pitné vody a budou dbát na zřetel zvýšený pohyb lidí a dětí, volně pobíhající psi, silně puštěnou hudbu apod., mohou si také v okolí vodních nádrží a velkých rybníků užívat koupání, napojit koně a případně i plavit (Stejskalová, Dyntarová, 2005).

3.7.1.3 Příroda a chráněná území

Jak už bylo zmíněno, příroda Vysočiny je jedna z nejzachovalejších u nás. Tomu odpovídá i kvalita ovzduší, kdy kraj má jedno z nejzdravějších životních prostředí. Velké množství lesů o celkové rozloze přes 200 tisíc hektarů tvoří především jehličnany s ojedinělým výskytem bukových porostů. Vzhledem k hornatému charakteru a vyšší

nadmořské výšce je běžná fauna a flóra méně druhově pestrá, což je vyváženo výskytem řady endemitů a reliktnů z doby ledové (Podhorský, 2003).

V lesních oblastech žije jelen, srnec, kuna, liška, z menších obratlovců rejsek horský nebo hraboš mokřadní. Není nezvyklé, že jezdec narazí na stádo srn nebo prchajícího zajíce. V některých případech (například při průjezdu oborou náměšťského zámku) se dá s koněm dostat i do blízkosti mufloního stáda. Ze vzácnějšího ptactva můžeme na Vysočině vidět zejména káně lesní, poštolku obecnou, čápa černého nebo datla černého (Stejskalová, Dyntarová, 2005).

Horskou flóru zastupuje mléčivec alpský, dřípatka horská nebo suchopýrek alpský. Na rašelinných a vlhkých loukách můžeme nalézt některé vzácné druhy vlhkomilné květeny. Řada stezek má odbočku vedoucí k mokřadům či rašeliništím, kde jsou lákadlem naučné jezdecké stezky, které jsou zaměřené většinou na historii krajiny, geologické složení a přírodní zajímavosti. Na tyto oblasti je ale zapotřebí brát zřetel, protože větší frekvence oblasti může ohrozit výskyt chráněných druhů rostlin i zvířat (zejména v době páření a hnízdění) a tato místa mohou být nebezpečná koním i jezdcům (Stejskalová, Dyntarová, 2005).

S výjimkou okolí větších měst má Vysočina ráz zachovalé kulturní krajiny, jejíž nejcennější lokality byly vyhlášeny za chráněná území. K roku 2014 měl kraj Vysočina 2 chráněné krajinné oblasti, 3 národní přírodní památky, 7 národních přírodních rezervací, 110 přírodních památek a 71 přírodních rezervací. Podle soustavy Natura 2000 má kraj 75 evropsky významných lokalit (EVL) a ptačích oblastí (PO) (Statistická ročenka kraje Vysočina, 2015).

Do severní části Vysočiny zasahuje Chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy (709 km², na území kraje leží 72,6%). Je to nejrozmanitější část Českomoravské vrchoviny. Téměř polovinu území pokrývají hluboké lesy, potom se tu střídají pastviny, pole a rybníky, jsou zde prameny mnoha řek. Typickým krajinným prvkem hřebenů jsou skalní rulové útvary vzniklé zvětráváním. Cennými jsou rozsáhlá rašeliniště a vlhké rašelinné louky, kde se vyskytuje řada chráněných a ohrožených druhů rostlin. Je zde několik jezdeckých stanic a po východní části oblasti vede část červené jezdecké stezky Dukovany - Javorek (Vysočina - kouzlo přírody, 2006).

Druhou chráněnou oblastí jsou Železné hory, které zaujímají plochu přes 600 km², z čehož část (asi 33%) o rozloze 284 km² zasahuje do severní části Kraje Vysočina

u hranic s Pardubickým krajem. Krajině dominuje zlomový hřeben s četnými vrcholy a roklemi spolu s nápadně vybíhajícími kopci. Kromě chráněných druhů rostlin a živočichů má území i bohatou historii - valy Keltského oppida, zříceniny středověkých hradů či zachovalá sídelní struktura s prvky venkovské architektury. V této chráněné oblasti vede pouze část modré stezky Rozcestí 'Na Dlouhých' - Podmoklany se žlutou odbočkou na Horní Sokolovce se stanicemi ležícími pouze na těchto trasách (Vysočina - kouzlo přírody, 2006).

Vzhledem k hojnému počtu i dalších chráněných území je dobré si zjistit, zda námi vybraná trasa právě přes nějaké nevede. Potom je třeba brát ohled na ochranu přírody nejen z hlediska sešlapu půdy koňskými kopyty, ale také na zvláště chráněné druhy rostlin a zvířat (ZCHD), rušení hnízdicích ptáků apod. Základní ochranné podmínky omezující pohyb koní jsou obsaženy v zákoně č. 114/1992 Sb. pro vymezená území s různým statutem ochrany. Jezdec na koni se smí pohybovat všude tam, kam smí vjet i řidič motorového vozidla a na vyznačených hipoztezkách. Běžně vyznačené turistické značky pro průjezd s koněm neopravňují. Je tedy důležité si přečíst pravidla pohybu na stezkách v těch daných oblastech, aby se jezdci vyhnuli případným sankcím a nepříjemnostem. Návrhy tras jsou posuzovány i orgány ochrany přírody, takže držení se značené stezky zaručí bezpečný průjezd všem turistům (jezdcům s koňmi, cyklistům i pěším turistům) včetně možnosti kulturního a přírodního prožitku (Valda a Vítek, 2009).

3.7.1.4 Podnebí

Kraj Vysočina leží v mírně teplé podnebné oblasti. Pouze nejvyšší část Hornosvratecké a Javořické vrchoviny patří do chladné oblasti. Průměrná roční teplota se podle nadmořské výšky pohybuje od 5 do 8 °C (nejchladnější jsou Žďárské a Jihlavské vrchy, nejteplejší oblast je jihovýchodní část Třebíčska). Průměrný úhrn srážek za rok je 550 - 850 mm, přičemž nejvíce srážek spadne v letním období. Počet dnů se sněhovou pokrývkou kolísá mezi 50 a 90 (Podhorský, 2003).

Vzhledem k hornatému charakteru krajiny počasí má proměnlivý charakter a za rok se tu vystřídají všechna čtyři roční období. Celkově se dá říct, že se po jezdeckých stezkách Vysočiny dá putovat ve všech měsících. Zejména pak na jaře a na podzim, což významně prodlužuje turistickou sezónu v daných oblastech (Stejskalová a Dyntarová, 2005).

Jezdci by také měli být připraveni i na extrémní hodnoty. V zimě může teplota klesnout i k $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$ a sněhová pokrývka by mohla dosahovat i nad 50 cm. Léto ve vyšších polohách bývá chladnější a tak pro hipoturistiku schůdné. Ale v nížinách teploty často převyšují $30\text{ }^{\circ}\text{C}$, a někdy i $35\text{ }^{\circ}\text{C}$ a jízda na koni se v takových podmínkách nedoporučuje, případně je třeba ji omezit na ranní nebo podvečerní hodiny (Statistická ročenka kraje Vysočina, 2015; Stejskalová a Dyntarová, 2005).

3.7.1.5 Turistika v kraji

Kraj Vysočina má ideální podmínky pro turistické aktivity, rekreaci a cestovní ruch. Zájem turistů podporuje spolu s charakteristickou krajinou (hluboké lesy, rybníky, malebná zákoutí řek a nepřiliš vysoké hřebeny hor) i jedno z nejlepších životních prostředí v republice. Vysočina nabízí řadu výjimečných přírodních lokalit, kulturních a historických památek i stovky kilometrů značených turistických cest. Poměrně velký nárůst oblíbenosti zaznamenala cykloturistika. Přes území kraje vede jedna z nejdelších cyklostezek z Prahy do Vídně. Na své si přijdou i milovníci sněhu. Kromě třicítiky lyžařských svahů je v kraji několik stovek kilometrů upravených běžeckých stop. Vodáky je nejvíce využívána řeka Sázava. Lákadlem pro ně také mohou být peřeje nedaleko Ledče nad Sázavou zvané Stvořidla. Horolezci najdou svoji příležitost na skalách ve Žďárských Vrchích. Na venkovských farmách se rozvíjí agroturistika (Pergler, 2004).

Krajina Českomoravské vrchoviny okouzila mnoho spisovatelů, básníků a dalších umělců. Jejich životy jsou připomínány turistickými trasami a naučnými stezkami. Dalšími turistickými zajímavostmi jsou např. nejstarší strom v České republice ve Vilémovicích (odhad stáří nad 850 let), nejvyšší vrchol Žďárských vrchů Devět skal, nejzachovalejší gotický hrad na Moravě Pernštejn, který je turistickými trasami spojen se zříceninami dalších hradů v jeho blízkém okolí atd. Atraktivitu kraje také podporuje skutečnost, že je jediným krajem v České republice, kde najdeme tři lokality zapsané do seznamu světového dědictví UNESCO. Jsou jimi kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou, bazilika sv. Prokopa a židovské ghetto v Třebíči a historické centrum Telče (Pergler, 2004).

Vysoká škola polytechnická v Jihlavě provedla v roce 2014 analýzu potenciálu cestovního ruchu v Kraji Vysočina. Provedli výpočty pro potenciál přírodních složek krajiny, potenciál atraktivity a potenciál infrastruktury cestovního ruchu. Na základě těchto dílčích výsledků pak mohl být vyčíslen i celkový potenciál cestovního ruchu na

Vysočině. Podle těchto hodnot pak byly jednotlivé obce s rozšířenou působností (OPR) rozděleny do čtyř skupin s podobnými charakteristikami. Došli tak k závěru, že rozložení potenciálu v rámci kraje je nerovnoměrné, vrchovinné a podhorské části mají vhodnější podmínky pro cestovní ruch než níže položené zemědělské oblasti, množství kulturní a historické atraktivity je rozdílné, ale všechny obce mají předpoklady pro další rozvoj cestovního ruchu. Do první skupiny zařadili Nové Město na Moravě, Telč, Třebíč, Žďár nad Sázavou a Humpolec (Rux a kol., 2014).

Díky putování na koni se v tomto kraji můžeme dostat ke spoustě přírodních a kulturních památek, které z koňského hřbetu mohou vypadat ještě atraktivněji. Jezdci si však musejí dávat pozor na zvýšenou frekvenci pohybu ostatních návštěvníků. Na Vysočině se dá pro milovníky koní najít zábava i v zimě, třeba při skyjoringu nebo v saních tažených koňmi.

Také samotný Kraj Vysočina si uvědomuje stále rostoucí zájem o koně, a tak na ně pamatuje ve svých propagačních materiálech. Např. v publikaci *Dovolená na venkově* se hned v úvodu píše: 'Při výběru ubytovacích zařízení byl kladen důraz nejenom na umístění v klidném venkovském prostředí, ale také na možnosti provozování oblíbených aktivit, jako je jízda na koni, rybaření, cykloturistika a pěší turistika.' (*Dovolená na venkově*, 2009).

Další nabídky a informace nalezneme v brožurách *Turistická mapa Kraje Vysočina*, *Kraj Vysočina pro školní kolektivy*, *Kraj Vysočina pro mladé a aktivní*, *Kraj Vysočina pro rodiny s dětmi* nebo *Prázdniny na venkově* (Kraj Vysočina, 2016).

3.7.2 Vývoj jezdecké turistiky v kraji Vysočina

Jak už bylo zmíněno, koně byli v dřívějších dobách neodlučitelnou součástí lidského života. A na Vysočině tomu nebylo jinak. V její západní a severozápadní části se rozkládal neprostupný prales oddělující Čechy a Moravu. Vedly tudy velmi úzké obchodní stezky, kterými prošli pouze pěšáci a později i jezdcí na koních. Nejznámější obchodní stezkou byla tzv. 'Haberská stezka', která vedla z Prahy přes Čáslav, Habry, kolem Jihlavy k Moravským Budějovicím a dále ke Znojmu. I dnes v okolí této stezky leží několik jezdeckých stanic. Přibývající stezky vedoucí pralesem (který tak zákonitě byl nucen ustupovat kvůli osídlování) často sledovaly vodní toky. Tato krajina si však svůj půvab zachovala, takže nejkrásnější doporučené stezky vedou podél říčních koryt např.

Sázavy, Chvojnice či Oslavy. Přehlednost a dobrý přístup pro jezdeckví měla jihovýchodní část Vysočiny. A stejně jako dnes i tehdy byly problémem rozsáhlé lány se zoranými polními cestami (jejichž zakreslení v mapách řada soukromých majitelů nebo pronajímatelů nerespektuje) nebo ohradníky dobytčích pastvin protínající veřejnou cestu (Stejskalová a Dyntarová, 2005).

Zájem o jezdeckou turistiku však neustále stoupá, a tak se i Kraj Vysočina zapojil do příprav tvorby sítě hipotras na svém území. A omezení výše jmenovaných problémů je jenom jedním z důvodů. V letech 2005 - 2009 probíhala realizace několika projektů zabývajících se zmapováním situace jezdecké turistiky a fungováním jezdeckých stanic v kraji (Kraj Vysočina, 2016).

Prvotní vyhledávání a registrace jezdeckých stanic v kraji Vysočina tedy probíhalo v roce 2005 a na konci téhož roku se uskutečnila konference o jezdeckých stezkách ohledně zhodnocení předešlého terénního mapování. Následně se vytvořil katalog 'Koňské stanice v kraji Vysočina'. Kraj Vysočina poté v květnu 2006 pořádal mezinárodní konferenci o jezdeckých stezkách ve Velkém Meziříčí. Po získání a výměně informací také se zahraničními hosty (především z Francie a Rakouska) proběhla záhy po konferenci setkání pod názvem 'Pracovní schůzky majitelů stanic s vytvořením návrhů jednotlivých stezek'. Během druhé poloviny roku 2006 se pracovalo na návrhu stezky mezi Českou republikou a Rakouskem, a to na trase Telč - Lichtenberg. Další semináře, terénní výzkumy a navrhování probíhaly do roku 2009 (Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky, 2008).

V období 2009 - 2011 se přistoupilo k projektu 'Vybudování sítě hipotras'. Hlavními výstupy byly vyznačení hipotras v terénu, certifikace jezdeckých stanic, propagace na veletrhu Kůň v Lysé nad Labem (druhá polovina září 2010), inzerce v tisku, publicita a motivačně informační seminář pro majitele jezdeckých stanic. Od srpna 2010 do září 2011 se vyznačilo 864 km jezdeckých stezek a bylo certifikováno 150 jezdeckých stanic. Slavnostní otevření sítě jezdeckých stanic proběhlo 21. 9. 2011 v Hospodářském dvoře v Bohuslavicích. O pár dní později se pak uskutečnil seminář pro majitele stanic, kde byli seznámeni s projektem a informováni o vlastní realizaci vyznačení stezek. Svůj prostor dostala i Krajská veterinární správa, která uvedla veterinární předpisy pro jezdeckou turistiku. Nechyběla ani zmínka o možnostech finančních dotací (Čihák, 2011; Seminář 'Vysočinou v sedle', 2011).

Vyznačení jezdeckých stezek v terénu bylo realizováno v rámci projektu podpořeného z Regionálního operačního programu Jihovýchod spolufinancovaného Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj, jehož nositelem byla příspěvková organizace Vysočina Tourism. Celkové náklady činily 2,8 milionů Kč (Vysočina Tourism, 2012).

Od roku 2011 se Vysočině také nabízí další spojení s Rakouskem a dokonce i s Německem. Jezdecký areál Sokolí na Třebíčsku nabízí dálkové jízdy z Třebíče do Vídně nebo z Třebíče do Berlína (Jakubcová, 2011).

Momentálně Vysočinou probíhají tři červené a tři modré hlavní stezky, které jsou spojeny řadou zelených a žlutých tras křižujících téměř celé území kraje. Nejdelší stezkou je červená trasa Maříž - Golčův Jeníkov dlouhá 226 km, která propojuje tři kraje. Maříž spadá do Jihočeského kraje, prvním bodem na Vysočině jsou Bohuslavice a za Golčovým Jeníkovem pokračuje do Středočeského kraje.

Maříž je navíc jednou ze zastávek na trase Telč - Lichtenberg, která je v současnosti dlouhá 120 km. Na rakouském území je stezka vyznačena plastovými žlutými značkami s popisem, na českém území bílým čtvercem s červeným kulatým středem (Jeníčková, 2014).

Jezdecká stezka Chvaletín - Rajmundský mlýn má 49 km a jezdecká stanice Rajmundský mlýn leží na hranici s Jihomoravským krajem. Jezdecká stezka Dukovany - Javorek téměř opisuje východní hranici kraje a je dlouhá 129 km. Na svém konci v obci Javorek však ještě nabízí pokračování k dalším jezdeckým stanicím. Kraj má tedy dobré spojení s Jihočeským i Jihomoravským krajem, napojen je i na kraj Středočeský, ale zatím chybí trasa vedoucí do Pardubického kraje.

Vysočina Tourism vydalo v roce 2016 turistickou mapu, které kromě běžných turistických značek obsahuje i vyznačené hipostezky. Na internetových stránkách Kraje Vysočina (www.region-vysocina.cz) je také sekce Mapový portál, kde se v oblasti celého kraje dají zobrazit jezdecké stezky.

3.7.3 Jezdecké stanice v kraji Vysočina

V kraji Vysočina je momentálně 150 evidovaných jezdeckých stanic (viz Příloha 2). Mohli bychom ho rozdělit do pěti hlavních částí - Havlíčkobrodsko (23 stanic), Jihlavsko (28 stanic), Pelhřimovsko (28 stanic), Třebíčsko (41 stanic) a Žďársko (30 stanic).

V roce 2011 kraj vydal sborník map, který je tvořen z 5 částí. Jedna celková mapa zahrnující seznam všech stanic a zobrazující jejich umístění v mapě celého kraje. A pak tu jsou další čtyři mapy, které podrobněji zobrazují určitou část kraje (vždy 1/4). Ty obsahují popis jednotlivých tras v dané oblasti včetně seznamu přiléhajících stanic. Všechny mapy pak obsahují rozdělení certifikace stanic, legendu s vysvětlením úrovně stezek, zásady pohybu po stezkách a seznam veterinářů a podkovářů pro tu danou oblast.

4 Závěr

Z uvedených informací jsem zjistila, jak vypadá systém jezdecké turistiky v České republice, jak se člení jezdecké stezky, jaká kritéria rozdělují jezdecké stanice, jak vypadá značení jednotlivých tras. Takto vytvořený systém se mi zdá velmi povedený, je aplikován v celé republice a uznání dochází i u zahraničních odborníků.

V České republice se hipostezky v krajích rozšířily poměrně rychle. Při jejich budování se spolupracovalo na základě poznatků a zkušeností z krajů, kde již jezdecké stezky fungovaly. V současnosti tak existuje jednotný systém spojující kraje mezi sebou. Jsou vytvořené i trasy vedoucí do sousedních zemí. Stále se pracuje na zdokonalování celé jezdecké infrastruktury, a to včetně spolupráce se zahraničím.

V mnou popisovaných jiných státech funguje jezdecká turistika déle, ale základní principy jsou všude podobné. Z některých zemí si Česká republika při tvorbě vlastního systému jezdecké turistiky brala příklad. Je však zřejmé, že možnosti jezdecké turistiky jsou v ostatních státech mnohem rozšířenější.

Z charakteristiky Kraje Vysočina je parné, že má výborné podmínky pro jezdeckou turistiku. Krajina je dostatečně zajímavá pro turisty a při tom vhodná pro koně. Dostatek kulturních i přírodních zajímavostí umožnilo a stále umožňuje naplánování mnoha tras. Vzhledem k již vytvořeným stezkám pro cyklisty a pěší turisty bylo zařazení hipostezek a jejich vyznačení o něco jednodušší. Zájem majitelů jezdeckých a ubytovacích zařízení o spolupráci s jezdeckou turistikou je zřejmý a díky možnostem finanční podpory je také patrná snaha o zlepšování podmínek jak pro jezdce, tak i pro jejich koně. Kraj má relativně rovnoměrné rozložení stezek (až na jeho centrální část), dalo by se zlepšit propojení s Pardubickým krajem. I když Vysočina nemá hranici společnou se sousedními státy, přesto má stezky vedoucí i do zahraničí.

5 Seznam literatury

Tištěné zdroje

ANDRLOVÁ, M. 2008. *Na koni křížem krážem po Česku*. 1. vyd. Praha: Fragment. Typy na výlety. 128 s. ISBN 9788025305690.

ANDRLOVÁ, M. 2009a. *Hipostezky (proces návrhu, schvalování, realizace a financování)*, s. 43-59. In: Sborník referátů z konference 8. dubna 2009 na téma Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Praha: Česká lesnická společnost. ISBN 9788002021223.

ČERTÍK, M. a kol. 2001. *Cestovní ruch - vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF. 352 s. ISBN 80-238-6275-8.

HOLLÝ, K. 2003. *Jezdecká turistika*. Ostrava: Montanex, Kůň v životě člověka. 109 s. ISBN 807225104x.

JISKROVÁ, M. a kol. 2009. *Zemědělství - pohled na hipoturistiku*, 38-42 s. In: Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost ISBN 978-80-02-02122-3

KOLEKTIV AUTORŮ. 2007. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 124 s. ISBN 8024511592. Také dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/e117ea61-1783-4982-a4fa-bf6e1220f318/GetFile4.pdf>

KONVALINKOVÁ, V. 2013. *Putování po šumavských hipostezkách: Expedice NP Šumava. Koně a Hřibata. VIII.(8)*, s. 19.

MARIAŠOVÁ, M. 2009. *Vranovská jezdecká stezka*, s. 60-64. In: Sborník referátů z konference 8. dubna 2009 na téma Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Praha: Česká lesnická společnost. ISBN 9788002021223.

MARKVART, K. 2009. *Metodika značení hipostezek v České republice*, s. 57-59. In : Sborník referátů z konference 8. dubna 2009 na téma Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Praha: Česká lesnická společnost, 2009. ISBN 9788002021223.

MOŽNÝ, J. a NESVATBA, P. 2009. *Ochrana přírody a krajiny - pohled na hipoturistiku*, s. 29-35. In: Sborník referátů z konference 8. dubna 2009 na téma Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Praha: Česká lesnická společnost. ISBN 9788002021223.

NUNVÁŘOVÁ, S. 2007. *Rozvoj venkova*, 1. vydání, Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-4314-5

PERGLER, J. 2004. *Kraj Vysočina*. 1. vydání. Praha: Kartografie. Průvodce po České republice. 158 s. ISBN 8070117354.

PODHORSKÝ, M. 2003. *Kraj Vysočina*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Freytag & Berndt. Průvodce na cesty (Freytag & Berndt). 158 s. ISBN 8073160757.

POUROVÁ, M. 2000. *Agroturistika: Možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*. Praha: ČZU. 113s. ISBN 80-213-0672-6.

Statistická ročenka Kraje Vysočina 2015: Statistical yearbook of the Vysočina Region [online]. Jihlava: Český statistický úřad, Krajská reprezentace Jihlava, 2015 [cit. 2016-03-25]. Regionální statistiky. 230 s. ISBN 9788025026496. Také dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568651/33009515.pdf/f193739c-ce12-4778-b111-fe1ee50260e5?version=1.3>

STRÍBRNÁ, M. 1996. *Ubytování ve vesnické turistice*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR. 46 s. ISBN 80-7105-128-4.

STRÍBRNÁ, M. 1997. *Ekonomická efektivita podnikání v agroturistice*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací. Studijní informace. 32 s. ISBN 8086153363.

ŠPIČÁKOVÁ, H. 2009. *Hipoturistika, včera a dnes, tady a tam*, s. 5-12. In: Sborník referátů z konference 8. dubna 2009 na téma Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Praha: Česká lesnická společnost. ISBN 9788002021223.

VALDA, S. a VÍTEK, O. 2009. *Jízda na koni chráněným územím*, s. 36-37. In: Sborník referátů z konference 8. dubna 2009 na téma Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Praha: Česká lesnická společnost. ISBN 9788002021223.

VERSCHURE, J. 2004. *Trénink koně*. Praha, Rebo Productions, ISBN 80-7234-303-3

WEINZETTELOVÁ, J. 2013. *Turistika na koni 1. část*. Koně a Hřibata. VIII.(4), s. 34-35.

Elektronické zdroje

1 rok fungování jezdeckých stezek na Vysočině. In: Vysočina Tourism: příspěvková organizace [online]. Vysočina Tourism, 2012 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: http://www.vysocinatourism.cz/index.php?akce=clanek&id_clanek=345

ANDRLOVÁ, M. *Celostátní edice map pro turistiku na koni*. In: Equichannel.cz [online]. 2010 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/celostatni-edice-map-pro-turistiku-na-koni>

ANDRLOVÁ, M. *První turistická jezdecká značka již lemuje stezku v Jižních Čechách*. In: Equichannel.cz [online]. 2005 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/prvni-turisticka-jezdecka-znacka-jiz-lemuje-stezku-v-jiznich-cechach>

ANDRLOVÁ, M. *Turistika na koni na veletrhu v Lysé*. In: Equichannel.cz [online]. 2009b [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/turistika-na-koni-na-veletrhu-v-lyse>

ANDRLOVÁ, M. a kol. *Turistika na koni: Program rozvoje jihočeského kraje* [online]. 2004, 50 s. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.turistikanakoni.cz/media/soubory/prk_jck_-_projekt_2-12-04_-_turistika_na_koni.pdf

ANDRLOVÁ, M. a ŠVEHLOVÁ, D. *Výlety po jezdeckých stezkách*. In: Equichannel.cz [online]. 2011 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/vylety-po-jezdeckych-stezkach>

Australian Horse Riding Centre [online]. 2009 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.horseridingnsw.com.au/>

CASANOVAS PLA, J. A. *Equestrian Tourism in Europe*. [online]. 2015 [cit. 2016-04-03] Dostupné z: http://professional.euquus.eu/sites/euquus.eu/files/equestrian_tourism_in_europe.pdf

ČIHÁK, T. *Vybudování sítě hipotras (v Kraji Vysočina): Projekt organizace Vysočina Tourism, p.o.* In: Vysočina Tourism [online]. 2011, 7 s. [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: http://www.vysocinatourism.cz/files/prilohy/PROJEKT_VYBUDOVANI_SITE_HIPOTRAS.pdf

ČTK. *V Plzeňském kraji vzniká 300 kilometrů dlouhá hipostezka*. In: Deník.cz [online]. 2012 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/v-plzenskem-kraji-vznika-300-kilometru-dlouha-hipostezka-20120922.html>

Deutschland. *Pegasus: Internationale Reiterreisen* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.reiterreisen.com/pegasus/d/reisen/europa/deutschland/index.htm>

Die gesamte welt einschl. Deutschland. *Pferd & Reiter* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.pferdreiter.de/welt/index.html>

Edice O Vysočině: Průvodce Vysočinou. Vítejte na Vysočině - Turistický průvodce [online]. Jihlava: Vysočina Tourism. 2016 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.region-vysocina.cz/edice>

Equestrian tourism. *International Federation of Equestrian Tourism* [online]. 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.ffe.com/fite_en/Equestrian-tourism

Equitours: Horseback Vacations Worldwide [online]. Wyoming, 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.equitours.com/>

FATENOVA, J. *Poslední otevírání stezek*. In: Equichannel.cz [online]. 2011 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/posledni-otevirani-stezek>

FETENOVÁ, J. a HLOBILOVÁ, I. *Do sedel aneb Moravské jezdecké hipostezky*. In: Equichannel.cz [online]. 2014 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/do-sedel-aneb-moravske-jezdecke-hipostezky>

GÁLIS, R. *Hipostezky vracejí koně do krajiny*. In: Českobudějovický deník.cz [online]. 2012 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://ceskobudejovicky.denik.cz/podnikani/hipostezky-vraceji-kone-do-krajiny20120102.html>

JAKUBCOVÁ, H. *Nové stezky pro koně vedou i Třebíčskem*. In: Třebíčský deník.cz [online]. 2011 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: http://trebicky.denik.cz/zpravy_region/nove-stezky-pro-kone-vedou-i-trebicskem-20110927.html

JENÍČKOVÁ, I. *Jezdecká turistika na Vysočině*. In: Telč [online]. 2014 [cit. 2016-04-03].

Dostupné z:

http://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/volnocasove_aktivity_a_sport/jezdecka-turistika/jezdecka_turistika_na_vysocine-1

Jezdecké stezky na jihu Čech. In: Kudy z nudy.cz [online]. 2016 [cit. 2016-03-18].

Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Jezdecke-stezky-na-jihu-Cech.aspx>

Jezdecká turistika: Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky [online]. 2008 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/>

Koňské stezky. In: Správa CHKO Křivoklátsko [online]. AOPK ČR, 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/informace-pro-navstevniky-chko/konske-stezky/>

Kraj Vysočina [online]. Jihlava, 2002 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/>

LILJENSTOLPE C. *Horses in Europe*. Sweden, Swedish University of Agricultural Sciences. [online]. 2009 [cit. 2016-04-03] Dostupné z:

<http://www.wbfs.org/files/EU%20Equus%202009.pdf>

MAS LOPEZ, V. *Horse Riding In Europe: EUquus project*. In: EUquus community [online]. 2014 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z:

http://professional.euquus.eu/sites/euquus.eu/files/study_of_the_equestrian_tourism_in_europe_2013-2014.pdf

Náplň Občanského sdružení pro podporu jezdecké turistiky. In: Jezdecká turistika: Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky [online]. 2008 [cit. 2016-03-30].

Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/dokumenty/clanky/napln-projekty.pdf>

NOEPS: *Niederösterreichischer Pferdesportverband* [online]. 2016 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.pferdeland.at/>

Pferdeland Niedersachsen [online]. 2015 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.pferde-land-niedersachsen.com/>

POKORNÁ, R. 2013. *Kolem Brniště vzniklo třicet kilometrů jezdeckých stezek*. In: Koňské stezky ČR [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.konske-stezky.cz/clanek/kolem-brniste-vzniklo-tricet-kilometru-jezdeckych-stezek/>

Polabská jezdecká stezka. In: Info Česko [online]. 2007 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://sport.infocesko.cz/content/ceske-stredohori-zatecko-jezdectvi-polabska-jezdecka-stezka.aspx>

Reiten. *Ober österreich* [online]. 2016 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.oberoesterreich.at/aktivitaeten/ganzjaehrig/reiten/alle-reitwege.html>

Regionální informační servis [online]. Praha: Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2014 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/programy-eu/detail?id=3736>

Ride in France [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.horsebackridingvacations.eu/rides-france-ascending-1.htm>

Riding tourism [online]. 2013 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://ridingtourism.com/>

RUX, J. a kol. *Analýza potenciálu cestovního ruchu v Kraji Vysočina a míra jejího využití* [online]. Jihlava, 2014. 43 s. [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: https://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4062758

Seminář 'Vysočinou v sedle'. In: Vysočina Tourism [online]. 2011 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: http://www.vysocinatourism.cz/index.php?akce=clanek&id_clanek=297

SKALICKÁ, J. *Zážitková turistika zaměstná všech pět smyslů*. In: Cestovní-ruch.cz [online]. 2007 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: http://www.cestovni-ruch.cz/results/zobraz_prispevek.php?id_prispevek=5658

STEJSKALOVÁ, S. a DYNTAROVÁ, V. *Charakteristika kraje Vysočina: Terénní mapování sítě jezdeckých stezek a koňských stanic v kraji Vysočina* [online]. 2005 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/dokumenty/clanky/charakteristika-kraje-vysocina.pdf>

The British Horse Society [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.bhs.org.uk/>

Turistika na koni: Odbor při KČT Jihočeský kraj [online]. 2014 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.turistikanakoni.cz/>

Brožury a mapy

Deutschland. *Pegasus: Internationale Reiterreisen* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.reiterreisen.com/pegasus/d/reisen/europa/deutschland/index.htm>

Die gesamte welt einschl. Deutschland. *Pferd & Reiter* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.pferdreiter.de/welt/index.html>

Dovolená na venkově [online]. Jihlava: Vysočina Tourism, 2009 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: http://www.vysocinounakole.cz/prilohy/105_VT_DOVOLENA_NA_VENKOVE_CZ.pdf

Riding Holiday Destinations Map. *Horse Riding Holidays Worldwide* [online]. 2015 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.farandride.com/map.php>

Vysočina - kouzlo přírody [online]. Jihlava: Kraj Vysočina, 2006 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://extranet.kr-vysocina.cz/download/pdf/edice/kouzlo-prirody-07.pdf>

Vysočina: tematický atlas. Jihlava: Krajský úřad kraje Vysočina ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci, 2008. 36 s. ISBN 9788025420805.

Vysočinou v sedle: Kraj Vysočina, 2011. Jihlava: Vysočina Tourism. ISBN 9788026013815.

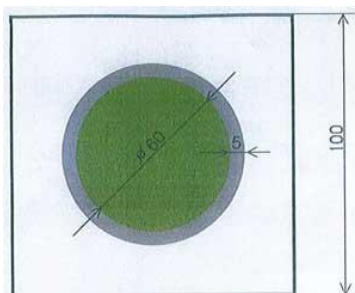
Tourmapy.cz [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.tourmapy.cz/#lang=cs@e=mapy@tab=hledani@mt=turist@lat=50.47181031536474@lon=15.868476146895858@z=11@rp=criterion|fast@lt=10@pg=0>

Turistická mapa. In: *Vítejte na Vysočině: Turistický průvodce* [online]. Jihlava: Vysočina Tourism, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.region-vysocina.cz/prilohy/VELKA-MAPA.pdf>

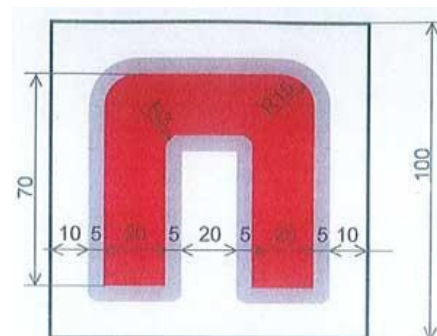
Turistický mapový potrál. In: *Vítejte na Vysočině: Turistický průvodce* [online]. Jihlava: Vysočina Tourism, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.region-vysocina.cz/mapy/>

6 Přílohy

Příloha 1: Obrázky

Obr. 1: Značka - jezdecká stezka průběžná
(<http://www.konske-stezky.cz/metodika-znaceni/>)

Obr. 2: Značka - jezdecká stezka okružní
(<http://www.konske-stezky.cz/metodika-znaceni/>)

Obr. 3: Značka umístěná na sloupku
(<http://www.region-vysocina.cz/jezdecka-stezka-svetla-pod-javorici-dukovany-modra-cx1337>)

Obr. 4: Umístění značení na stromě
(<http://www.region-vysocina.cz/jezdecka-stezka-svetla-pod-javorici-dukovany-modra-cx1337>)

Obr. 5: Směrová tabulka
(<http://www.region-vysocina.cz/jezdecka-stezka-dukovany-javorek-cervena-cx1333>)

Obr. 6: Odpočívadlo s úvazištěm, krytým posezením a odpadkovým košem
<http://www.equichannel.cz/moravske-jezdecke-stezky-mostenka>

Obr. 7: Možné řešení úvaziště
<http://www.equichannel.cz/moravske-jezdecke-hipostezky-hipotrasy-beskydy-a-kolem-ranche-nevada>

Obr. 8: Administrativní členění Kraje Vysočina
<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/verejna-sprava/spravni-cleneni/obce-s-rozsir-pusobnosti/>

Obr. 9: Mapa jezdeckých stezek v Kraji Vysočina
<http://geoportal.kr-vysocina.cz/web/Map/Map1/Hipostezky>

Příloha 2: Seznam jezdeckých stanic na území kraje Vysočina

(Vysočinou v sedle, 2011)

Havlíčkovsko

Wild River Ranch, Ranč Dvořák, JS Stáj Krajíček, Statek Kráty, Pohledská Rychta, Highland Czech Ranch, Hájenka u sv. Huberta, Salaš - Hájek, Flying Horses, Stáj Rony, Vrzákův Mlýn (Kozinec), Jezdecká stanice Mrzkovice, Povožnictvá Karlík, Stáj Picadella, Jezdecká stanice "Equismile" při Equisun-cz, Ranč Na Špici, Butterhill Ranch, Pelestrovská Hospůdka, Sportovní stáj "Zámek Vilémov", Jezdecký klub Shagya, Sportovní jezdecký klub Havlíčkův Brod, Ovčín, Statek Lesolg s.r.o.

Jihlavsko

Penzion pro starší koně, Hospodářský dvůr Bohuslavice, Ranč Pohádka, Stáj Navrátil, Ranč "U Zelené sedmy", Ranč "Ztracená podkova", Ranč Ostrov, Stáj Janov, Stáj Majk, Merko Hybrálec, Penzion Rytířsko, Samota U Zlatého potoka, Zámecký statek Luka nad Jihlavou, JS Olší - Jan Krejčí, JS Olší - Štěpán Ďásek, ZÚ "Šťastný motýl", Q-Ranch u pramene Dyje, Jezdecký klub "Zámecká stáj svatý Jan", Jezdecká stanice Depesche, Jezdecká stanice Marlenka, Biofarma Sasov, Stáj Kružík, Statek Pod Javořicí, Zámecká statek Telč, Jezdecká stanice "Pokr", Stáj Drastich Třešť, Jezdecký klub Třešť, Stáj "V Pasekách".

Pelhřimovsko

Jezdecká stanice Horní Ves, Jezdecká stáj s hříbárnou Bořetín, Jezdecký klub Glod, Školní statek Humpolec, Jezdecký klub Jiřice, Centrum pro zahradu, les a volný čas Johanka, Habermannova kovárna, Jezdecká farma Zoubek, Jezdecký klub Betty, Ola Ranch, Statek U Jakuba, Jízdárna Mladé Bříště, Jezdecká stanice Nížká Lhota, Stáj Filip, Ranč Hvězda, Ranč Olešná, Statek Onšovice, Resort Svatá Kateřina, Jezdecká stanice Proseč pod Křemešником, Farma Rybníček, Jezdecká stáj Blue Horse, Jezdecká stanice "Czelzee - M", Jezdecký klub Cavalier, Jezdecká stanice Stanovice, Jezdecká stanice Světlice, Farma Pepíno, Stáj Capriola, Dostihová stáj Vlčí hory.

Třebíčsko

Jezdecká stanice "Pod Mařenkou", Jezdecká stanice "U Zaječího revíru", Restaurace Maják, Stáj Nero, Jezdecký klub Dukovany, JK Viki, Stáj Jiratice, Vlčí údolí, Jezdecká stanice "U Slunce", Rajmundský mlýn, JK Rozárka Kracovice, JK Strixy Kracovice, Stáj Honzík, Stáj Arna, Jezdecká stanice "Obora" - Lesonice, Stáj Drápelov, Jezdecká stanice Horní Heřmanice, Ital CE.KA s.r.o., Jezdecká stanice Nírameč, Ranč Vápenka - JK Nová Ves, Ranč U Spetického potoka, Jezdecká stanice Vartenberk, Penzion "Jízdárna", Jezdecká stanice Pocoucov, Jezdecká stanice Milan Peštál, Jezdecká stanice Přeckov, Jezdecká stanice Předín, Jezdecká stanice Ptáčov, Ranč U Římovského potoka, Drezurní stáj Slavice, Jezdecká areál Sokolí, Jezdecká společnost Sokolí, Dvůr Střítež, Jezdecká společnost Studenec, Ranč "U Řeky", Farma "U Kapličky", JK SZEŠ Třebíč, Jezdecká stanice Rebok, JK Opatský mlýn, Jezdecká stanice ČSOP Kněžice v Zašovicích, Stáj Kružík.

Žďársko

Školní statek Bystřice nad Pernštejnem, Jezdecká stanice Dalečín, Zámecký statek Dolní Rožínka, Fryšavský Dvorec, Penzion "Na Ranči", JK Devět skal, Jezdecká stanice Lhotka, Sedlářství ve staré škole - Daniela Netíková, JK Statek Doubravka, Jezdecký klub Janovičky, O.S. Chartis - Stáj Sága, Selské stavení, Jezdecká stáj Casia, Farma "U Zoubků", Kidova louka, Jezdecký stanice Kuklík, Lesní penzion Podmitrov, Farma rodiny Němcovy, Jezdecká stanice Osové, Ranč Gerlinda, Hotel Amerika, JK Mansberk, Ranč "S", Jezdecký klub Blatiny, Statek Vysoké, Dostihová stáj Ráček, Ranč Pod Jasany, Ranch U, Westernové městečko Šiklův mlýn, Hotel Grunt.